ИСТИҚЛОЛ ДИЛЛАРДА МАНГУ ЯШАЙДИ

ИЖТИМОИЙ – СИЁСИЙ ГАЗЕТА

1925 йилдан чиқа бошлаган

Туркистон

ЭЛИМ ДЕБ, ЮРТИМ ДЕБ ЁНИБ ЯШАШ КЕРАК

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1996 йил 21 август. Чоршанба.
№ 58 (14356)

ДИҚҚАТ, КЎРИК-ТАНЛОВ

БИЗНЕС РЕЖА

«Камолот» Ёшлар жамғармаси жамоат марказларининг ёшлар орасида ижобий таъсирини кучайтириш, ташкилий ва маблағ билан таъминлашнинг муқобил йўлларини топиш ҳамда уларда ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш кўникмалари шаклланишини қўллаб-қувватлаш мақсадида Ўзбекистон Ёшлар «Камолот» жамғармаси жамоат марказлари ўртасида энг яхши ижтимоий иқтисодий дастур — «Бизнес лойиҳа» кўрик танлови эълон қилинади.

Ушбу кўрик-танловда иштирок этиш учун Жамғарманинг жойлардаги жамоат марказлари таклиф этилади.

Сизнинг бизнес таклифингиз бўлғуси ҳамкорларингиз томонидан жиддий кўриб чиқилиши учун Сиздан техник иқтисодий асосланган ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш талаб этилади. Шу боис, қуйидаги саволларга жавоб берган ҳолда, сиз бизга ўзингиз тузган бизнес режангиз даражаси тўғрисида бошланғич маълумотларни беришингизни сўраймиз.

Сизнинг танлов ҳайъатига топширган бизнес режангиз асосида биз фаолиятингиз жараёнини ўрганишимиз мумкин бўлади. Ғолибларни эса мукофотлар кутади. Жумладан,

I ўрин учун 150 минг сўм
II ўрин учун 100 минг сўм
III ўрин учун 70 минг сўм мукофот тайинланган.

Танлов шарти қуйидагича:

1. Ғоя ва таклифларингизнинг қисқа тавсифини беринг (4-6 варақ ҳажмида) ______

2. Маҳсулотингизни (ёки хизматингизни) қайси бозорда, қанча миқдорда ва тахминан қандай баҳоларда таклиф қилмоқчисиз? ______

3. Маҳсулотингиз (хизматингиз) тўғрисида иложи бўлса унинг тасвири билан аниқ маълумот беринг (3-4 варақ ҳажмида) ______

4. Сиз таклиф қилаётган маҳсулот (хизмат)ни бошқалар ҳам (ва қанча миқдорда) ишлаб чиқарадими? ______

5. Сизнинг маҳсулотингиз (хизматингиз) кимга мўлжалланган? ______

6. Қаерда ва қайси усул билан реклама ишларини олиб бормоқчилигингиз тўғрисида маълумот беринг. ______

7. Ишлаб чиқаришда сиз қўллаётган технологик тизим, маҳсулотингиз (хизматингиз) даражасини ва уни текшириб бориш усули ва ишлаб чиқариш вақтлари ҳақида маълумот беринг. ______

8. Ўз корхонангизнинг ташкилий структураси ва ким қандай вазифаларни бажариши тўғрисида маълумот беринг (1-2 варақ) ______

9. Сизнингча коммерция таваккалчилиги нима ва муваффақиятсизлик хавфига қарши қандай чораларни таклиф қиласиз? ______

10. Сиз ишни нима ёрдамида бошламоқчилигингизни кўрсатинг (кредит ёрдамида, акциялар ёрдамида, бошқа чоралар) ______

11: Илова қилинаётган ашёлар (ҳужжатлар) рўйхатини беринг. ______

«Бизнес лойиҳа» кўрик танлови учун дастурлар шу йилнинг 20 сентяригача қабул қилинади. Кўрик-танлов 20 октябрда якунланади.

Танлов ҳайъатига юборилган қўлёзмалар қайтарилмайди ва уларга тушунтириш берилмайди.

Бизнес режани қуйидаги манзилга юборишингизни сўраймиз. Тошкент шаҳри, 700011, Навоий кўчаси-11, тел: 41-03-83, 41-00-50, 41-00-72.

Республика ёшларининг «Камолот» Жамғармаси бошқаруви.

Мустақиллик фарзанди

«СЕН БИР ЖИЛҒА...»

Шоҳжаҳон билан Сурхондарёда танишдик. Аниқроғи, бизни унинг отаси Баҳодирбек таништирди.

— Бу киши Сирожиддин акаинг, шоир. Китоб ёзадилар. Яхши бола бўлсанг сени ҳам шеърларига қўшадилар...

Шу ондан бошлаб биз «боваю», Шоҳжаҳонбой бизга «невара» бўлдилар. У кишининг саволлари жуда кўп экан. Феълимиз бир-биримизга мос келдими, дарров тил топишиб кетдик.

— Сирожиддин бова, а-а, Сиз... ашула айтасизми?

— Йўқ, қаердан олдинг бу гапни?

— Дадам айтдилар-ку, шоир деб...

— Йўқ, ашулани Шерали бованг айтадилар, мен ёзиб бераман.

— Шерали бовани ҳам танийсизми?

Мен жавоб ўрнига бир куйни минғирлайман.

— Э, «Баҳор айёми...»ку бу, — дейди беш яшар дўстим.

— Зурсан-ку! — дейман мен унга чимчилаб.

— Э, бундай қиманг-е, Сирожиддин бова-е! — дейди у уялиб.

— Бундан фақат гап оласиз, — дейди Баҳодир, сўнг — Жамила, дастурхонни об кемайсанми? — дея келинга мурожаат қилади.

— Ташвиш тортманглар, дастурхон керакмас, — деганим заҳоти ёш дўстим яна ўзининг зукколигини намойиш этади:

— Ие, меҳмонсиз-ку, нимага керакмас экан? Меҳмон бўлганингиздан кейин дастурхон қўяди-да...

Мен кўзлари чақноқ, тиллари бийрон, шўх ва бетиним бу болакайга қараб, ўзимнинг беш яшар пайтларимни эсладим. Биз ҳам шундай бола эдик. Бурганинг кўзига чўп тиқадиган даражада шўх эдик, жилғалар ўша пайтлар ҳам шундай оқарди, шу осмон, шу юлдузлар мавжуд эди, шамоллар қайларгадир эсиб, йўллар қайларгадир элтар, шу юрт, шу Ватан ўшанда ҳам мавжуд эди. Бироқ...

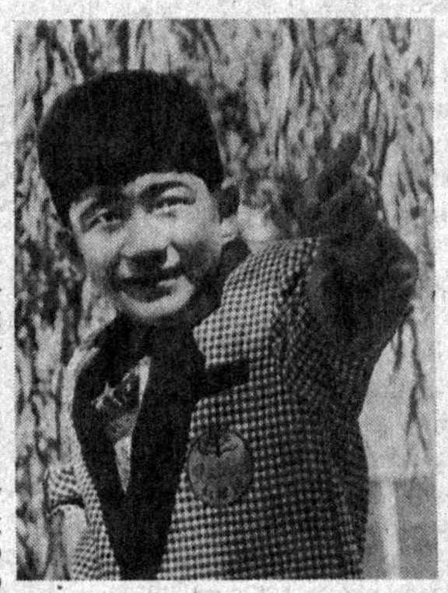

Тошкентда қад ростлаётган Темурийлар тарихи давлат музейи қурилишида ёш ўймакорлар Х. Муллажонов, Ш. Орифжонов ва Р. Пўлатов ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Р. Жуманиёзов сурати (ЎзА)

Мен ёш дўстимга қараб, Ўзбекистоннинг — Истиқлолининг беш йиллик тўйига тараддуд кўраётган озод юртимнинг Ўтмиши, Бугуни, Келажагини ўйладим. Бизнинг орзу-умидларимиз, севинчу соғинчларимиз, ўкинч-оғриқларимизу фахру ғуруримизга йўғрилган Ватаннинг Келажаги, Тақдири шуларнинг измида, шуларнинг ихтиёрида. Ватан шуларники, бахту толе ҳам шуларда.

Шоҳжаҳон энди беш ёшга кирибди. Ҳуррият билан тенгдош бундай шоҳжаҳонлар мамлакатда минглардир. Ўн минглардир... Оллоҳ буларга шундай буюк, бетимсол Бахтни насиб этганини, бул Саодатнинг туб мазмун-моҳиятини англамоқ, замирига етмоқ учун йиллар керак бўлади.

Эллик йилдан кейин бу шоҳжаҳонлар эллик бешга, Истиқлол ҳам шунча ёшга тўлади. Ярим асрдан кейинги Ватаннинг жамоли, қудратию маҳобатига ҳозирги тасаввур торлик қилади. Тубандаги шеър Истиқлол фарзандлари, Истиқлол тенгдошлари бўлмиш юртимнинг барча болакайлари — Темурларию Улуғбеклари, Шоҳжаҳонларию Шоҳрухлари Алишерлар, Бобурлари-ю Сардорларига атаб ёзилди. Худо бу йигитчаларга, уларнинг ота-оналари, буваю бувиларига узоқ умр берсин, куч-қувват берсин. Эллик йилдан кейин ўғил тўйларида, невара тўйларида, юртнинг катта тўйларида бизнинг арзимас сатрларимиз ҳам тилга олинса, бизга давлат шу, бахт шу бизга.

Сен бир жилға, уммонларга қўшилғайсан,
Сен бир сўқмоқ, довонларга қўшилғайсан.
Болалигинг жаҳонида Шоҳжаҳонсан,
Бир кун улуғ жаҳонларга қўшилгайсан.

Юлдузларга чўлғанган пок хаёл сенда,
Иқбол сенда, камолот ҳам камол сенда.
Элу юртни орзиқтирган шамол сенда,
Ястанган, кенг сайҳонларга қўшилгайсан.

Кўриб бийрон сўйлагувчи тилларингни,
Мен ўйладим тилсиз кечган йилларимни.
Оллоҳ бермиш сенга порлоқ йўлларингни,
Ажиб давру давронларга қўшилгайсан.

Синиб ётмиш саксонинчи йиллар аро
Бир қанотим менинг жонсиз, мажруҳ, яро.
Менга боқма, бир қанотим сенга паноҳ.
Менга боқсанг, армонларга қўшилгайсан.

Менинг кўнглим бирлан ишим низо бўлди,
Қанча рўза-намозларим қазо бўлди.
Минорлардан, қара, қандай садо бўлди,
Бомдодларда азонларга қўшилгайсан.

Севинчингдан не ҳасратлар узлат қилган,
Бу кунларга етмай кимлар ҳасрат қилган.
Тўйларингда ою қуёш хизмат қилган,
Ою қуёш, осмонларга қўшилгайсан.

Боболаринг бири сайид, бири эшон,
Ватан қайта Ватан бўлди, англа, ишон.
Темурийлар чиноридан қолган нишон,
Яна шоҳу султонларга қўшилгайсан.

Ҳар гиёҳга, ҳар бир бир хасга вола бўлсанг,
Ўз қирларинг, ўз даштингда лол бўлсанг,
Бир одобли, бир чиройли бола бўлсанг,
Шундай шеъру достонларга қўшилгайсан.

Сирожиддин САЙЙИД

«Камолот» — ёшлар таянчи

МАҚСАДИМИЗ УЛУҒ

Ёшлар ўзларининг янги сарқорини тезда таниб олишди. Икки марта Самарқанд телекомпанияси ташкил этган «Камолот» жамғармасининг вилоят бўлими раиси Шоҳин Насриддинов билан бўлган кўрсатувни кўришди. Жамғарманинг мақсад, вазифаларидан огоҳ бўлишди. Лекин, барибир уларнинг фаолиятидан, қай юмушлар билан банд эканликларидан кўпчилик тўла хабардор эмас. Шу мақсадда Шоҳин Насриддиновдан баъзи саволларга жавоб беришни сўрадик.

— Жамғарманинг вилоят бўлимида олиб борилаётган энг асосий ишлар ҳақида гапириб берсангиз.

— Аввало, ташкилий масалалар ҳал бўлди. Шаҳар, туман бўлимлари тузилди. Ташкилотлар, ўқув юртлари, корхоналар, жамоа хўжаликлари, акционерлик жамиятларида ёшларнинг жамоатчилик марказларини тузишга ҳаракат кетяпти.

Жамғарманинг дастлабки қадамларидан бири шу бўлдики, вилоят ёшлари тўғрисида маълумотлар, уларнинг таркиби, мутахассисликлари ва муаммолар ўрганилди. Ишлаб чиқилган паспорт шуни кўрсатдики, вилоят аҳолисининг 745 мингини 14-35 ёшгача бўлган ёшлар ташкил этади. Вақтинчалик ишламаётганлар жуда кўп. Шу мақсадда 5-11 август кунлари вилоятимизнинг барча туман ва шаҳарларида меҳнат биржалари билан ҳамкорликда меҳнат ярмаркалари ташкил этилади. Унинг асосий мақсади ёшларни иш била таъминлаш, касбга йўналтиришдир.

Олимлар, педагоглар, мураббийларни жалб этиб, аниқ мақсадли дастурлар ишлаб чиқилмоқда. Бундай ҳол мазкур дастурни илмий асосда ишлаб чиқишга, давлат ва меҳнат бирлашмалари фаолиятини шу масала бўйича координация этишга имкон яратади.

Вилоят бўйича 46 та ишлаб чиқариш корхоналари, кўп тармоқли фирмалар тузилди. Тузилаётган корхоналарнинг асосий фаолияти маҳсулот ишлаб чиқариш, қайта ишлаш, маиший хизмат турларидан иборат бўлади. Уларда 210 нафар ёшлар иш билан банд бўлиши режалаштирилган.

Ёшларни тадбиркорликка жалб этишдан аввал уларни турли соҳаларда фаолият кўрсатишга тайёрлаш керак. Шуни эътиборга олган ҳолда ҳар бир корхона, фирма раҳбарини халқаро «Тасис-Смеда» ташкилоти томонидан ажратилган грант асосида, махсус режага биноан ўқитишни ташкил этди. Курсни битирувчилар замонавий тадбиркорликни юритиш, ҳисоб-китобни такомиллаштириш сирларини ўрганадилар. Уларнинг билими тест орқали баҳоланади, кейин мустақил иш олиб борадилар.

Жамғарма вилоят бўлими чет эл сармояларини олиб келишга катта аҳамият бермоқда. Жумладан, «ЭЛ» инновацион фирмаси ва Португалиянинг «МАТЕСИКА», Германиянинг «Ноe шалтинник» фирмалари билан ҳамкорликда 14 миллион сўмлик бизнес лойиҳаси ишлаб чиқилди. Бу лойиҳа бугунги кунда Марказий Осиё жамғармасига кредит олиш учун топширилди ва экспертиза даврини ўтмоқда.

Хуллас, биринчи қадамлар ташланди.

— Жамғарма фаолиятининг ёшлар иттифоқида олиб борилган ишлардан фарқи борми?

— Фарқлар талайгина. Масалан, янги Уставимиз Ўзбекистоннинг ўзига хос давлатчилик тамойиллари негизида ишланганини асосий фарқ дейиш мумкин.

— Сизларнинг фаолиятларингизнинг асосини матбуот хизмати ҳам ташкил этади, дейишмоқда.

— Вилоят рўзномаларида «Камолот» номли махсус саҳифаларини тайёрлашга киришилди. Шу мақсадда жамғарма вилоят бўлимининг матбуот хизмати ташкил этилмоқда. СТВ телевидениеси билан ҳамкорликда «Салом, ёшлар!» кўрсатувини бирга тайёрлашга келишилди. Хуллас, мақсадимиз радио, телевидение, газеталар орқали фаолиятимиздан бизнинг ишларимизга қизиқувчиларни таништириб бориш, фикр-истакларини тинглаб, кераклиларини фаолиятимиз йўналишига киритишдир.

— Аниқ дастурлар бўйича яқин кунларда тадбирлар ўтказиш ҳам мўлжалланганми? Ёшларга барибир турли тадбирлар кўпроқ маъқул тушади.

— Албатта, шаҳардаги «Динамо» стадионида ёшларга аталган катта концерт ташкил этилади. Концерт давомида лотерея ўйини ўтказилади. Тайёргарлик кетмоқда.

Миллий кураш бўйича «Камолот» жамғармаси соврини учун мусобақа ўтказилди.

Ёшларни талабаликка қабул қилиш ҳам уларнинг ўзига хос байрамига айланиши керак. Шу мақсадда 4-5 сентябрь кунлари шаҳарнинг кўркам жойларидан бирида талабаларнинг сайли ўтказилади.

Мустақил Ўзбекистонимизнинг биринчи автомобил заводи, у ерда ишлаб чиқарилаётган «кенлинчакмисол» енгил автомобилларни ўз кўзи билан кўришга, у ердаги ишлар билан танишишга ким ҳам қизиқмайди дейсиз. Шу мақсадда ва баъзи бизнес ишларига кўра бир гуруҳ ёшлар вакиллари Асакага боришди.

— Сир бўлмаса, айтинг-чи, жамғармага пул келиб тушаяпти?

— 1 миллиондан кўп маблағга эга бўлдик. Бу маблағлар биринчи навбатда туманларда ишни йўлга қўйишга сарфланади. Жумладан, кичик корхоналар очиш ва бошланғич устама жамғарма ажратишга берилади. Нуробод тумани бўлими 12 гектар ер олишди. Иштихонликлар эса — 4 гектар. Бу ерларда турли экинлар билан деҳқончилик қилинади. Ёшлар деҳқончиликни ҳам мукаммал эгаллаб, мўл ҳосил олишса ёмонми?

Мана шунақа гаплар. Лекин ортиқча гапиролмайман. Чунки ҳамма ишлар энди бошланяпти. Ахир ўтган 3 ой ичида кўп нарсага улгуриш қийин-да. Маблағ ҳам энди тушди. Ҳамма нарсани вақт кўрсатади. Зеро, олдиндан «ундоқ қиладурмиз, бундоқ қиладурмиз» қабилидаги гапларни тинглашга ҳожат ҳам йўқ.

ГУЛИ ЧЕҲРА
суҳбатлашди.

ЭФИРДАГИ ЭЪТИРОФЛАР

«Америка овози» ва «Озодлик» радиолари Ўзбекистон — Америка муносабатлари ҳақида

Агар биз узоқ ўтмишга назар ташласак, айтайлик, юнонлар, форсийлар, араблар, мўғуллар ва туркийларнинг буюк давлатларига шундай имконият насиб этган. Ҳозир ҳам бундай имконият масъулиятидан холи бўлмаган буюк давлатлар бор.

Америка Қўшма Штатлари дипломатияси Ўзбекистонни биринчилар қаторида таниган бўлсада, мустақилликнинг дастлабки йилларида давлатлараро муносабатлар иккала томон кутган ва умидвор бўлган даражада изчил ривожланмади. Бунга тўсиқ бўлган асосий сабаблардан бири-бу Ўзбекистондаги воқеликнинг, хусусан, бу ерда юз бераётган сиёсий, ижтимоий, маънавий ва иқтисодий ўзгаришларнинг айрим Россия оммавий ахборот воситалари томонидан атайлаб нотўғри талқин қилиниши ва Америка жамоатчилигига шу тарзда етиб боришидир. Табиийки, бундай аҳвол ҳар иккала томонни қониқтирмасди. Шу боисдан ҳам кейинги йилларда икки давлат ўртасида турли даражадаги делегацияларнинг борди-келдиларини йўлга қўйишга эътибор кучайтирилди, америкаликлар билан ўзбекистонликларнинг юзма-юз суҳбатлари тобора изчил ва мунтазам тус олди, бевосита ахборотлар алмашишда ҳам ўзгаришлар юз бера бошлади. Булар муносабатларни янги йўналишга, ўзаро ишонч ва ҳамкорлика йўлига солиб юборишда катта аҳамият кас этди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ўтган йили кузда Вашингтонда Америка Қўшма Штатлари вице-президенти Альберт Гор билан ўтказган учрашуви ва суҳбати бу жараённи жадаллаштиришда ҳал қилувчи босқич бўлди. «Марказий Осиё келажаги, истиқболи, ҳозир амалга оширилаётган ишларни эътиборга олсак, биз фақат Ўзбекистонга суянамиз», деб ваъда берди Альберт Гор. Ислом Каримов ўша учрашувдан кейин телевидение мухбирига берган интервьюсида: «Биз Америка Қўшма Штатлари билан ҳамкорликка фақат буюк давлат билан ҳамкорлик эмас, жаҳонда юз бераётган жуда кўплаб жараёнларга таъсир кўрсатадиган давлат билан ҳамкорлик деб қараймиз»деди.

Икки давлат ўртасидаги алоқалар мустаҳкамланиб борган сари америкаликларнинг Ўзбекистон ҳақидаги таассуротлари ижобий томонга ўзгариб бораверди. Бу нарса, айниқса, АҚШнинг оммавий ахборот воситаларидаги чиқишларда яққол кўзга ташланди. Жумладан, Ўзбекистон раҳбарининг АҚШга амалий ташрифига тайёргарлик кўрилаётган пайтда йирик радиостанциялар биздаги воқеликни бир томонлама ёритишдан тийилиб, турдилар ва бу ташрифга катта қизиқиш билан муносабат билдирдилар, «жаҳон сиёсатидаги кескин ўзгаришларни кузатаётган Вашингтон Россия ва Украинадан сўнг собиқ советлар доирасида энг муҳим давлатлардан бири Ўзбекистон эканлиги ҳақиқатини аста-секин тушунди, — деб шарҳлади шу йил 7 июнь куни «Озодлик» радиосининг Вашингтондаги мухбири.— Шу туфайли бир йиллик борди-келдилар назарга олинганда АҚШ ҳукумати Ўзбекистонга катта аҳамият бераётганлиги кўринади. Чунончи, Президент Клинтон ривожланаётган муносабатларга кўмаклашиш мақсадида икки томонлама сармоя шартномасини бир неча ой илгари тасдиқлаш учун Конгрессга топширган эди. Тез суръатда кенгайиб бораётган иқтисодий ҳамкорлик ва сармояни қўллаб-қувватлаш борасидаги бундай ташаббуслар алоқаларни янада чуқурлаштиришга хизмат қилади».

Америка Қўшма Штатлари давлат департаментининг йиллик ҳисоботида Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари ва демократик эркинликлар борасида ўзгаришлар бўлаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Давлат сиёсати нуқтаи назарини ифодалайдиган «Америка овози» радиоси ўз шарҳларидан бирида Ўзбекистондаги жамоат ташкилотлари фаолиятига тўхталиб: «Ҳукуматга қарашли бўлмаган ташкилотлар билан ҳукуматнинг алоқалари ҳозирги чоғда жуда яхши» деди. Шунингдек, мамлакатимиздаги сиёсий, иқтисодий ижтимоий ислоҳотларнинг бориши, улар халқаро мезонлар талабига қай даражада мос келиши турли тадқиқот марказлари, мустақил ташкилотлар, институтлар томонидан ўрганиб чиқилди ва якдиллик билан бир хулосага келинди: «Бошқа собиқ совет жумҳуриятларига қараганда Ўзбекистонда ислоҳотлар жадалроқ бормоқда». Буни бизнинг мамлакатимиз билан мустаҳкам алоқа ўрнатган ва Тошкентда ўз ваколатхоналарини очган жаҳондаги нуфузли халқаро ташкилотлар ҳам эътироф этишди.

Бундай эътирофлар Америка жамоатчилигини, хусусан, сиёсатчиларни, иқтисодчиларни, тадқиқотчиларни бефарқ қолдирмаслиги аниқ. Улар Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Америка Қўшма Штатларига

(Давоми 2-бетда)

ВАТАН ОСТОНАДАН БОШЛАНУР

Тошкентнинг Амир Темур хиёбони ҳамиша ёшлар билан гавжум бўлган серфайз гўшалардан саналади. Қутлуғ айём Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 5 йиллиги арафасида ёш йигит-қизларнинг Истиқлол, ҳур Ватан, озод халқ ҳақидаги ўй-фикрлари билан қизиқсиндик.

Ҳулкар САИДАҲМЕДОВА, бўлғуси муаллима:

— Юртимизнинг кундан-кунга қудрати ошиб, жаҳон миқёсида нуфузи улуғлашиб бормоқда. Бу айниқса биз ёшларни қувонтириши табиий. Чунки келажаги буюк давлат фарзандлари бўлиш, келгусида унинг янада фаровонлигини ошириш йўлида меҳнат қилиш дилимизга завқ солади, албатта.

Ватан остонадан, ўзинг туғилиб ўсган, таълим олган жойдан бошланади. Суви зар, тупроғи гавҳар шу азиз Ватан барчамизники! Олий ўқув юртида илм олиш билан бир вақтнинг ўзида мактабда ҳам дарс берман. Ўқувчиларга эса имкон қадар мана шу туйғуни сингдириб боришга ҳаракат қиламан. Ҳозир болалар билан биргаликда мактаб учун ажратилган ерларни чопиб, юмшатиб, гуллар экаяпмиз. Яшнаб турган гулзордан кўз қувнайди.

Ўқувчиларимизнинг мустақилликни кутиб олишга оз бўлсада улушлари қўшилаётганидан хурсандликларини бир кўрсангиз эди.

Дилмурод РАҲМАТОВ, иқтисодчи:

— Мустақил диёримиз беш ёшга тўлмоқда! Мустақиллик, тинчлик, хотиржамлик шарофати билангина ўзимизнинг ўтмиш маданиятимиз, қадриятларимиз, алломаларнинг жаҳон аҳамиятига молик бўлган асарларини ўрганишга, уларнинг ҳаёти билан танишишга муяссар бўлдик. Бугина эмас. Халқимизга динимиз, ўз тарихимиз қайтариб берилди. Яқин келажакда республикамиз энг тараққий этган мамлакатлар даражасига етиб олишига сира шак-шубҳа йўқ.

Ҳозирги кунда маънавият масаласига, айниқса ёшлар орасида тарбиявий ишларнинг кучайтиришга алоҳида эътибор берилаётгани муҳим аҳамиятга моликдир.

Энди ўзимга келсак, ҳозир инглиз тили билан жиддий шуғулланаяпман. Иқтисодиётнинг ажралмас қисми бўлмиш банк тизими, маркетинг, биржалар фаолиятига оид кўпдан-кўп қизиқарли тармоқларни пухта ўрганиб чиқяпман. Шуни алоҳида айтиб ўтмоқчи эдимки, буларнинг барчаси Истиқлол туфайлидир!

Жамол ЖЎРАЕВ, хизматчи:

— Ўзбекистон ўз истиқлолига эга бўлиши биз ёшлар учун жуда кенг имкониятлар очиб берди, шунингдек зиммамизга улкан масъулият юклади. Президентимиз айтганларидек, келажаги буюк давлатимизнинг равнақи кўпроқ ёшларнинг қўлидадир. Мактабни битирганимга икки йил бўлди. Ҳозир Тошкент тепловоз таъмирлаш корхонасида ишлаяпман. Хизматдан бўш қолдим дегунча компьютер техникаси, чет тили ва бошқа аниқ фанларни ўрганишга ҳаракат қилаяпман. Бироз ишлаб, тажриба орттириб, кейин олий ўқув юртига кириб ўқимоқчиман. Истагим ягона — мустақил Ўзбекистон равнақи учун хизмат қилиш!

Истиқлол — менинг тақдиримда

Даниил ҲОЛИҚОВ, ёш мусиқачи:

— Мен Тошкентдаги В. Успенский номли махсус мусиқа мактабида ўқийман. Истиқлол байрамини жуда яхши кўраман. 1994 йили Республика истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватловчи Улуғбек жамғармаси таъсис этган кўрик танловнинг ғолиби бўлган эдим. 1995 йилнинг апрелида Англиядаги Иегуди Менухин халқаро мусиқа кўрик танловининг совриндори бўлдим. Юртбошимиз Ислом Каримов эса менга ўша йили махсус стипендия топширган эдилар.

Президентимизнинг менга бўлган меҳрибончиликларини оқлашга ҳаракат қиламан. Орзуим — зўр мусиқачи бўлиш!

Назокат Бону
ёзиб олди.

Ўзбекистон мустақиллигининг 5 йиллиги олдидан

МАРОҚЛИ УЧРАШУВ

Мустақиллик айёми арафасида Бухоро вилоятининг Қоровулбозоридаги ҳамда Қашқадарёнинг Муборак туманларида «Туркистон» газетаси кунлари» байрами бўлиб ўтди.

Қоровулбозор тумани ташкил топганининг тўрт йиллиги муносабати билан таҳририят ходимлари туманда барпо этилаётган нефтни қайта ишлаш корхонасининг қурилиш иншоотлари билан танишдилар. Сўнгра таҳририят ходимлари меҳнаткашларга «Туркистон» газетаси ҳақида сўзлаб беришди. Сафаримизга ҳамроҳлик қилган таниқли хонанда Мавлуда Ойнақулова ҳамда «Туркистон» гуруҳи ўз байрам дастурини намойиш этдилар.

19 август куни эса ижодий жамоамиз Қашқадарё вилоятидаги Муборак газни қайта ишлаш заводида бўлиб, иқтисодий ислоҳотлар даврида Президентимиз Ислом Каримов томонидан белгилаб берилган Асосий тамойиллар қандай бажарилаётгани билан танишиш мақсадида завод ишчи-хизматчилари билан учрашдилар. Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Ёшлари «Камолот» жамғармасининг Қашқадарё вилоят бўлими раиси Боймурод Юсупов сўзга чиқиб, ёшлар ҳаёти, мустақиллик байрамига тайёргарликлар ҳақида гапирди. Санъаткорларнинг бадиий чиқишлари тўпланганларда олам-олам завқ бахш этди.

(«Туркистон» газетаси кунлари» байрами ҳақидаги мақолаларни рўзномамизнинг кейинги сонларида ўқийсиз).

(Ўз мухбиримиз)

Мустақил Ўзбекистон нишондорлари

ИСТИҚЛОЛ—БУЮК НЕЪМАТ

Дунёда аёл зотининг сабру бардоши, метиндек иродаси, матонати ва қатъиятидан кучлироқ нима бор? Устига устак у ўзининг бутун умрини илм-фан ривожи учун бахшида этган бўлса. Фанимиз заҳматкашларидан бири Фозилахоним Сулаймоновада ана шу хислатларнинг бари мужассамдир.

Асли марғилонлик бўлган Фозилахоним зиёли оиласида таваллуд топди. Тенгқурлари орасида ўзининг тийраклиги ва алоҳида иқтидори билан ажралиб тургани боис 13 ёшида Марғилондаги хотин-қизлар педагогика техникумини битирди. Кейинчалик Педагогика институтининг рус тили ва адабиёт бўлимини тамомлайди. Бу орада домла Ҳамид Сулаймон билан турмуш қуришди. Ўрта Осиё давлат университетининг аспирантурасида таълим олди. Университетнинг чет эллар адабиёти кафедрасида талабаларга дарс берди. Тил ва адабиёт институтида ишлади. Сўнг 1967 йилда Алишер Навоий номидаги Адабиёт музейининг очилгандан то ҳозирги кунгача шу ерда ишлаб келяпти.

Биз юқорида зикр этган маълумотлар ўқувчи учун оддий бир таржимаи ҳол бўлиб туюлиши мумкин. Лекин ана шу йиллар қатига яширинган изтироблар, машаққатларни оддий сўзлар билан ифодалаш жуда мушкул.

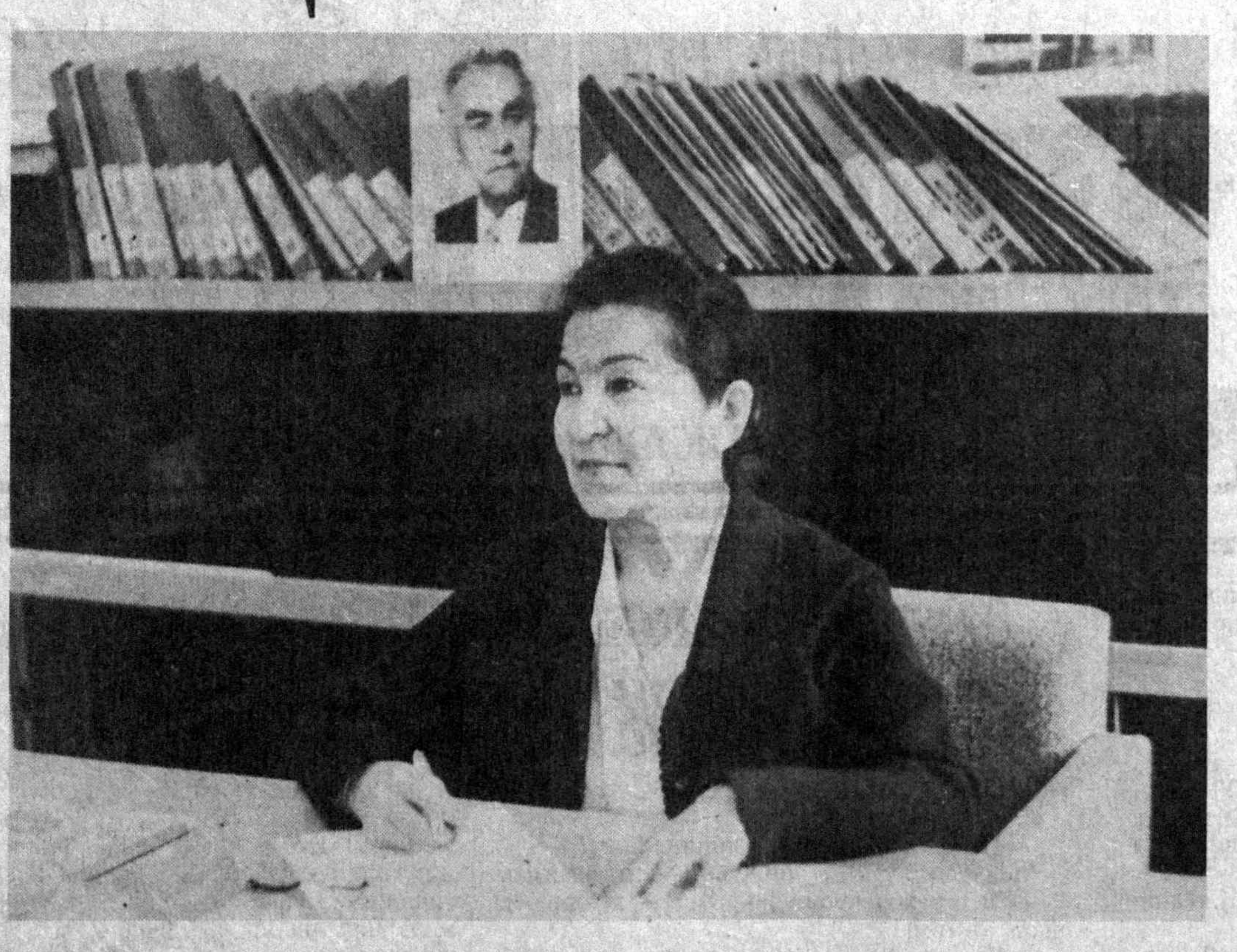

—Опа, Ҳамид Сулаймон билан узоқ йиллар мобайнида аҳил ҳаёт кечирдингиз. У кишининг қайси фазилатларини ўзингиз учун ўрнак ҳисоблайсиз?

—Аввалambор, шуни айтиб ўтишим лозимки, агар инсонларда руҳий, ахлоқий яқинлик, муштараклик бўлмаса, улар ҳеч қачон бир-бирларига интилмайдилар, биргаликда турмуш кечира олмайдилар.

Бизда ўхшашлик, монандлик хусусиятлари жуда кўп эди. Шунинг учун ҳам ҳаётимиз мустаҳкам бўлди ва 41 йил давом этди. Домланинг одамийлиги ва саҳийлигини имкони борича ўзгаларга яхшилик қилишларини, меҳнатсеварлик, ҳаққонийлик каби фазилатларини эътироф этмаслик мумкин эмас. Шу билан биргаликда у киши кўнглига яқин одамлар билан ўтириб бафуржа суҳбатлашишни, аския айтишни, мусиқа тинглашни жуда ёқтирардилар.

—Домла қатағон йилларининг аччиқ қисматини бошларидан кечирган эканлар... (Шу саволни Опага бердим-у, уларнинг дил яраларини тирнаб, машъум хотираларини янгилаб юборганимдан роса ўнғайсизландим, хижолат бўлдим).

—Биласизми, домланинг оталари Сулаймон Хўжаев—ўзбек киночилик санъатига асос солган инсонлардан бири эди. 1934 йилда у одам ҳибсга олиниб, 37-йилда отиб ташланган. Бу қама-қамаларнинг шунчалик тутуруқсиз, бемазалигини айтмайсизми. Эмишки, Сулаймон Хўжаев Кировнинг ўлдирилишига алоқадор экан. Шу туртки бўлиб домлани ҳам тазйиқ остига олишди. Сталиннинг ўғил ота учун жавобгар эмас, деган гапидан кейин у кишини ҳоли қўйишди. Ўша давр учун хос бўлган «миллатчи» дея аталмиш тавқи лаънат Ҳамид Сулаймоннинг ўтмишимиз, миллий адабиётимиз билан шуғулланишига бир оз монеълик қиларди...

50-йиллар аввалида ваҳший маҳлуқдек қутурган қатағонлар халқимизнинг энг комил, асл фарзандларини ўз домига торта бошлади. Бундан Ҳамид Сулаймон ҳам бенасиб қолмади. Фозила опанинг бесамар оворагарчиликлари, сарсон-саргардонликлари энди бошланган эди. Бу йиллардаги воқеалар тафсилотини хотиржам ёритай десанг юрагинг увишади киши.

Ҳамид Сулаймон, Шуҳрат, Шукрулло, Ёнғин Мирзо, Неъмат Тошпўлат... ҳаммаси бўлиб 8 кишидан иборат сунъий антисовет гуруҳ, 25 йиллик жазо ҳукми, ҳибсхонадаги тинимсиз ҳақорату азоблар, Тошкент—Москва—Сибирь—53 йилнинг совуқ ёзи, 27 ёшли жувоннинг сарсону саргардонликлари, «Халқлар отаси»нинг ўлими. Бериянинг отилиши, ҳукмнинг бекор этилиши, домланинг озодликка сариқ касал билан чиқиши...

Фозила опа ҳаяжон билан сўзлаб берган воқеалар жараёнини шу тарзда ипга терсак ўқувчилар биздан ранжимайди, деб ўйлаймиз.

—Мустақилликка интилиш, истиқлол ғояси домлани ҳар вақт безовта қилиб келган,—дейди Фозила опа.—унинг нафаси домланинг ишларида ҳам шундоққина сезилиб турарди. У киши вафот этганларидан сўнг чала қолган, ишланиши зарур бўлган жуда кўп нарсаларни ниҳоясига етказишга тўғри келди. Яъни домла бутун жаҳон бўйлаб тўплаган мўъжаз расмлар, китобот санъатининг рангли слайдлари асосида учта катта ва учта кичик альбом тайёрлаб, Югославияда бостирдим. Домла Ҳиндистондан XIV—XV асрларда яшаган Ҳофиз Хоразмийнинг фанга маълум бўлмаган дунёдаги ягона қўлёзмаси нусхасини олиб келгандилар. Уни ҳозирги алифбога ўгириб, икки жилдда чоп эттирдим. Навоий асарларининг катта нашрини тайёрлашда иштирок этиб, «Хазойин ул-маоний»нинг тўртта девонини бешта қўлёзмага муқояса қилиб, қайтадан нашрга тайёрладим. Буюк мутафаккир шоиримиз қўлёзмаларининг фотонусхасини Англия, Франция, Туркия, Ленинграддан келтиргандилар домла. Беш қўлёзмани алоҳида-алоҳида ўқиб солиштириб, ўзгарган сўзлар маъносини луғатдан ахтарар эдим. Хуллас, ҳар бир девонни тўрт марта ўқиб чиқдим. «Хазойин ул-маоний»ни нашрга тайёрлашга тўрт йил умрим сарф бўлди.

Асли мутахассислиги француз адабиёти бўлган Фозила опа 1948 йили Ленинград шаҳрида Стендаль ижодидан илмий иш бошлайдилар. Бироқ марказ кўпгина ишлар борасида чеклашлар белгилаб қўйгани сабабли айрим юмушларнинг битиши жуда секинлик билан бўларди. 1961 йили Стендаль ҳақидаги китоблари чоп этилди. Опанинг «Шекспир Ўзбекистонда» деб номланган китоби ҳам кечикиб, 1978 йилда чоп этилди.

У жуда қўлма-қўл бўлиб, яна ҳам аниқроғи, АҚШ, Канада, Англия ва бошқа давлатларга тарқаб кетди. Ундан сўнг муаллифнинг «Ибн Сино ва Европа маданияти», «Шарқ маданиятининг Дантега таъсири» сингари илмий мақолалари нашр этилди.

—Кейинроқ ўзимга янги проблема ишлаб чиқдим,—дея сўзида давом этади опа,—у ҳам бўлса Шарқ маданиятининг Европага таъсири эди. Бу янги, ҳали ҳеч ким қўл урмаган, ҳеч қандай иш олиб бормаган соҳа эди. Аввалига бир неча мақолалар ёздим. 1991 йилда «Шарқ ва Ғарб» деган монография чоп эттирдим. Бунда Шарқ маданиятининг Юнонистонга таъсири, қадимги юнон фалсафаси шаклланишидаги ўрни каби масалалар ишлаб чиқилганди.

Фозила опа Навоий ижодидан миниатюра санъатимизнинг Ғарбга таъсири борасида кўплаб мақолалар чоп эттирди. Опанинг таъкидлашича, бу ишлар ўзбек халқининг маънавий мероси қанчалар бой эканини кўрсатиб, исботлаб берувчи ишлардир.

1993 йилда Тошкентда Франция элчихонаси очилгач, унинг вакиллари опа билан учрашиб, илм-фан соҳасидаги ҳамкорликлар бошланиб кетди. Бунинг ўзига хос сабаблари бор эди, француз адабиёти ва умуман Европа адабиётини юртимизда тарғиб қилиб, оммалаштирган, зарур кадрлар тайёрлаган, француз ёзувчилари ҳақида китоб, мақолалар ёзган ҳам Фозила Сулаймонова эди. Шуни назарда тутиб Франциянинг юртимиздаги элчихонаси раҳбарияти опага Франция давлатининг «Академия Палмаси» орденини топширди. Ҳукуматимиз эса опанинг ёш авлоднинг маънавий тарбиясида қўшган ҳиссасини муносиб тақдирлаб, уни «Соғлом авлод учун» орденига сазовор деб топди.

—Садоқат, вафо аёл кишининг зийнати ҳисобланади. Шундай эмасми?

—Меҳр, садоқат, вафо шунчаки юзаки тушунчалар эмас. Жўн тарзда тушунтирадиган бўлсак ўлган одамга йиғлаб-сиҳтаб, қора кийимга бурканиб олиш садоқатнинг белгиси эмас. Инсоннинг тиригида ҳам, ўлганидан кейин ҳам руҳиятини шод этиш, хотирасини ҳурматлаш, унинг ота-оналари, фарзандларининг иззатини жойига қўйиш садоқат, вафодан дарак беради.

—Улуғ айём—Истиқлол байрами арафасида «Туркистон» ўқувчиларига қандай тилаклар билдирасиз?

—Мустақиллик—халқимиз учун буюк неъмат. Миллатни қадрлаш, тарихимизни яхши ўрганиш, миллий анъаналарни тиклаш, айниқса, миллий онгни оширишдан иборатдир.

Айрим ёшлар пулнинг кетидан қувмасдан энг олий инсоний хусусиятларга эга бўлишларини истардим. Ўшанда пул ҳам ўзи келади. Уларнинг олий бурчи—Ватанга, халққа хизмат қилишдир. Аждодларимиз қадим замонлардан буён дунёдаги энг бой маданият, ахлоқ маромларини яратишган, Ислом динини жаҳон динларидан бирига айлантиришган.

Турон заминининг буюк инсонлари Хоразмий, Форобий, Фарғоний, Беруний Ибн Сино, Улуғбекларга арзигулик авлод бўлишсин ёшларимиз. Жаҳон узра дуру жавоҳир мисоли сочилиб кетган бой маданий меросимизни дунёдан тўплаб, озод, мустақил халқимизга тақдим этишларини жуда истар эдим!

Фозила опа сўзларини тинглар эканман, у кишининг ҳаётга чанқоқлиги, она Ватанга, халқига муҳаббати ҳар қандай қийинчиликларни енгиб ўтишда далда бўлганини сездим.

Дунёга келган гўдакка ота-она эзгу ниятлар билан исм қўяди. Айтишларича, инсонга берилган исм унинг тақдирини, келажакда ким бўлиб етишидан ҳам далолат экан. ФОЗИЛАХОНИМ билан суҳбатлашганимда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдим.

Назокат УСМОНОВА

Қисқа сатрларда

Мустақиллигимизнинг беш йиллиги арафасида Термизга «УзДЭУавто» Ўзбекистон—Корея қўшма корхонасида ишлаб чиқарилган 33 та «Тико», «Дамас», «Нексия» енгил машиналари келтирилди. Вилоят «Автотеххизмат» ҳиссадорлик жамияти «Асакабанк» филиали орқали уларни корхона, ташкилот ва фуқароларга сотишни мўлжаллаяпти.

***

Ҳисор тоғ тизмаларининг Шарғун кўмир кони яқинидаги Саримозорда топилган фосфорид кони маҳсулот бера бошлади. Минерал моддаларга бой бўлган бу маҳсулот қишлоқ хўжалик зироатлари, айниқса пахта ва ғаллани парваришлашда қўл келади. Минерал ўғит қимматлашиб, йўл-транспорт харажатлари ортиб бораётган ҳозирги вақтда бу коннинг очилиши деҳқонлар учун айни муддао бўлди. Сурхондарё вилояти пахтазорларида ҳозирдаёқ ундан самарали фойдаланила бошланди.

***

Ҳамза номидаги Қўқон ўзбек давлат мусиқали драма театри республика мустақиллигининг беш йиллиги ва соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан Н. Абдуллаевнинг «Муҳаббат қасри» асарини томошабинлар ҳукмига ҳавола этди. Уни республика давлат мукофотининг совриндори М. Юнусов саҳналаштирди. Асарда буюк бобокалонимиз ЗАХИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ва БОБУРИЙларнинг Ҳиндистоннинг маданий-маърифий ривожланишига қўшган ҳиссаси ҳақида ҳикоя қилинади.

(ЎзА)

ЭФИРДАГИ ЭЪТИРОФЛАР

(Боши 1-бетда)

амалий ташрифига катта қизиқиш ва ишонч билан тайёргарлик кўришди. Турли доираларда ташрифга бағишланиб учрашувлар, семинарлар, йиғилишлар ўтказилди. Шундай учрашувлардан бири тадқиқотлари билан дунёга танилган Кенан институтида бўлиб ўтди. «Озодлик» радиоси ана шу учрашув ҳақида батафсил ҳисобот берди. Шарҳлардан бирида икки давлат ўртасидаги алоқалар фақат иқтисодий эмас, балки сиёсий соҳада ҳам равнақ топаётганлиги таъкидлаб ўтилди.

Ҳақиқатдан ҳам АҚШ давлат департаментининг шу йил баҳорда Тошкентда бўлиб қайтган юқори мартабали расмий кишилари икки давлатнинг айниқса тинчлик учун шериклик шартномаси доирасидаги фаолиятларидан ўта ҳурсанд бўлган эдилар. Чунончи, март ойида Президент Ислом Каримов билан учрашган МДҲ доирасидаги махсус элчи Коллинз иккала мамлакат ўртасидаги алоқалар тобора ривожланиб, барқарорлик касб этиб бораётганлигини мамнуният билан таъкидлаб, ўзаро ҳамкорликнинг муҳим аҳамиятга эга соҳаларига эътиборни қаратган эди. Шунингдек, Тошкентда бўлиб ўтган Ўзбекистон — Америка сиёсий маслаҳатлашувларида аввало минтақа хавфсизлиги соҳасида икки томонлама муносабатларни кенгайтириш учун янги имкониятлар яратиш лозимлиги таъкидлаб ўтилганди. Бу масалалар Кенан институтидаги учрашувда мунозара мавзуи бўлди.

Ўзбекистон —. Америка муносабатларидаги энг катта сиёсий воқеа, сўзсиз, бу Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг АҚШга амалий ташрифи ва унинг Президент Клинтон билан учрашуви бўлди. Айтиш мумкинки, бу ташриф ва учрашув икки давлат ўртасидаги муносабатларда янги даврни, яқин алоқалар ва мустаҳкам ҳамкорлик даврини бошлаб берди. Амалий ташрифнинг натижалари ҳар иккала давлат учун ҳам ғоятда самарали бўлди. Бу ҳақда Президент Ислом Каримов чет эл дипломатик ваколатхоналари раҳбарлари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари билан бўлган учрашувда муфассал сўзлаб берди. Шунингдек, сафар якунлари тўғрисида ташқи ишлар вазирлигида ўтказилган матбуот конференциясида ҳам батафсил маълумотлар берилди, маҳаллий газеталаримиз саҳифаларида ҳисоботлар босилди. Лекин биз бу шарҳда Ўзбекистон-Америка муносабатлари, хусусан, мамлакатимиз раҳбарининг июнь ойидаги амалий ташрифи натижалари «Америка овози» ва «Озодлик» радиоларида қандай ёритилганлигига тўхталиб ўтмоқчимиз.

«Америка овози» радиоси Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг АҚШга ташрифи натижаларини таҳлилий асосларда кенг ёритди. «Энрон» АҚШдаги энг йирик мустақил нефть ва газ компанияси бўлиб, 1995 йил охирларига келиб у Шимолий Америкадаги нефть заҳираларининг 88 фоизини, табиий газ заҳираларининг эса 92 фоизини назоратта олган. Бу Ўзбекистондаги нефть ва айниқса газ захираларига катта қизиқиш кўрсатаётган Американинг йирик ширкатларидан биридир. У Ҳиндистон ва Венесуэлада ҳам фаолият олиб боряпти, Хитой, Жазоир ва Мозамбикда иш бошлаш мақсадида музокараларни давом эттиряпти, Ўзбекистонда ҳам шу йўсинда иш бошлаш ниятида, «Америка овози» радиоси мухбири ана шу ширкат бошлиғи Лей билан суҳбатлашиб, ундан Президент Ислом Каримовнинг Америкага сафари якуни ҳақида сўради. «У киши берган шарҳлардан ҳар бири, — деди жаноб Лей, — Ўзбекистонга сармоя ажратишга қаратилган имкониятларни тасдиқлаш учун сиёсий ва иқтисодий жиҳатдан аҳамиятли ерлар эди».

Жаноб Лей радио мухбирининг саволларига жавоб берар экан, ширкатнинг кўп вақтдан бери Ўзбекистонда олиб бораётган кузатишларига тўхталиб бундай дейди: «Бу минтақа табиий газ нуқтаи назаридан дунёдаги энг бой минтақалардан бири бўлиб ҳисобланади. «Энрон» ширкати Ўзбекистондаги йўналишларида катта ишга биринчи бўлиб ҳисса қўшиш имконияти туғилганлигидан ниҳоятда ҳурсанд. Бизнингча, Марказий Осиё минтақаси нафақат ўзининг тараққиёти учун, балки дунё бўйича деярли аҳамиятга эга бўлган энергия манбаига айланади. Бизнингча, у ерда тезда иш бошлаган ширкатлар энг кўп муваффақиятга эришадилар».

«Энрон» ширкати билан тузилган шартнома «Озодлик» радиоси шарҳларида ҳам асосий мавзу бўлди. Радио ширкат президенти Фомбаннинг қуйидаги сўзларига алоҳида урғу беради: «Биз ўзаро музокаралардаги илгари силжишлар ҳамда АҚШдаги хорижий давлатларга хусусий сармоя етказиш корпорацияси, яъни ОПИК томонидан йирик қўшма корхонани қўллаб-қувватлаш мақсадида 400 миллион доллар молия ва суғурта ёрдами бериши ҳақидаги хабарлардан руҳландик. Эндиликда янги лойиҳани амалга ошириш мазкур фаолиятта тортилажак томонларга боғлиқдир».

«Озодлик»нинг фикрича, Ўзбекистон Президенти жаноб Ислом Каримовнинг Оқ уй, Давлат департаменти, Пентагон, Савдо, молия, энергетика вазирликлари ҳамда Конгрессдаги учрашувлари самарали бўлди. Радио «Вашингтон таймс» газетасида ана шу ташриф ҳақида босилган бир мақола мазмунини шарҳлар экан, Президент Клинтоннинг Оқ уйдаги учрашувда айтган «жаҳон ҳамжамиятига тўлиқ интеграция бўлишида Ўзбекистонга ёрдам давом этади» деган сўзларини келтириб ўтади. Радионинг бошқа бир шарҳида таъкидлаб ўтилганидек, халқаро молия муассасалари ва йирик корпорациялар кейинги бир йилдан буён бўлаётган иқтисодий ислоҳотлар туфайли Вашингтон Тошкент билан алоқаларни янада мустаҳкамлашга интилмоқда. Савдо алоқаларини яхшилашга уринаётган Америка—Ўзбекистон савдо палатасининг вакили музокаралар якунида «АҚШ мудофаа вазирлиги, Давлат департаменти ва Савдо вазирлиги вакиллари бирин-кетин Ўзбекистонга бориб юксак мансабли расмий кишилар билан учрашишлари туфайли иккала давлат ўртасидаги алоқалар тобора яхшиланмоқда» деган фикрни айтган.

Вашингтондаги матбуот клубида ўтказилган матбуот конференциясида Ўзбекистон Президентига тушган саволлар ва уларга берилган жавобларни «Америка овози» кенг шарҳлади. Савол-жавоблардан иқтисодий мавзу устиворлик қилганлигини шарҳлар мазмуни кўрсатиб турибди. Президент Ислом Каримов Ўзбекистоннинг ҳозирги иқтисодий ҳолатига оид берилган барча саволларга мукаммал жавоб қайтарган, «Америка овози» радиоси ана шу жавоблардан бирини қуйидаги мазмунда баён қилади: «Иқтисодий турмушдаги ислоҳотларимизнинг аниқ дастурини белгилаётганимизда Ўзбекистон иқтисодиётининг ҳаддан ташқари бузилган тизилмаларини хориждан катта сармоялар жалб этмай туриб, иқтисодиётга кўп маблағ сарфламай туриб қайта ташкил этиш, ўзгартириш мумкин эмаслигини тушунган эдик. Эндиликда мамлакатимиз бойликлари, фойдали қазилмалари, минерал хом ашёлари, қишлоқ хўжалиги борасидаги имкониятлари, ниҳоят одам ва меҳнат кучи, захиралари — буларнинг ҳаммаси Ўзбекистонда яшаётган бугунги ва эртанги авлод учун хизмат қилиши лозим, бунинг инвестиция йўли билан ва бу инвестицияларга қулай шарт-шароитлар яратиб, уларга ишончли кафолат беришимиз орқали амалга оширилиши мумкинлигини жуда яхши биламиз».

Умуман «Америка овози» ва «Озодлик» радиолари кейинги пайтда Ўзбекистон-Америка муносабатларини ёритишга маҳаллий асосларда, ҳаққоний, ҳар иккала давлат манфаатидан келиб чиқиб холисона ёндашаётганликларини табриклаш керак, энг муҳими, бу мавзуни ёритишда маълумотлар биринчи манбадан олинган. Асосий муаллифлар радионинг ўз мухбирлари. Ишончимиз комилки, далил—исботлар асосида таҳлил қилинган, ҳозиржавоблик билан тайёрланган, изчилик билан давом эттирилаётган бундай шарҳлар Америка -Ўзбекистон муносабатларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Иброҳим НОРМАТОВ, журналист.

ҚИШЛОҚҚА ЭЪТИБОР

Сурхондарё вилояти ҳокимлигида Республика Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йилгача бўлган даврда қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш дастури қандай бажарилаётганига бағишланган йиғилиш бўлди.

Сўзга чиққанлар қишлоқ врачлик амбулатория ва фельдшер-акушерлик пунктлари қишлоқ врачлик пунктларига айлантирилаётгани, улар малакали мутахассислар билан таъминланаётганини таъкидлашди. Қурилиши чала қолган мактабларни тезроқ битказиш, қишлоқни табиий газ ва тоза ичимлик сув билан таъминлашни яхшилаш, янги савдо ва умумий овқатланиш корхоналари ва маиший хизмат шохобчаларини кенгайтириш борасида ҳам муайян ишлар амалга оширилмоқда. Бироқ, алоқа хизмати, телефонлаштириш ишлари оқсаётганлиги аҳолининг жиддий эътирозига сабаб бўлмоқда. Хўжалик ва корхоналар, шунингдек, фуқаролар маблағлари ҳисобига уй-жойлар қуриш талаб даражасида эмас.

Йиғилишда қишлоқни ижтимоий ривожлантиришни янада жадаллаштириш, бу борадаги камчиликларга тезда барҳам бериш чора-тадбирлари белгиланди.

БОЗОРГА СИФАТЛИ МОЛ КЕРАК

Давр нафақат инсонларни, балки катта-катта ишлаб чиқариш корхоналарини ҳам синовдан ўтказмоқда. Ишнинг кўзини билган жамоалар ривожланишнинг катта йўлига чиқиб, жаҳон бозорига юз ўгирмоқда. Ғойибдан ёрдам кутган ташкилотлар эса...

Жиззах пластмасса буюмлари заводи аҳли бозор иқтисодиётининг муҳим қонунларини аллақачонлар ўзлаштириб олган, десак хато қилмаймиз. Уларнинг ўз шиори бор. «Бозорга фақат сифатли ва арзон маҳсулот берамиз!» Агар шу тарзда иш юритилмас экан, пешона тери эвазига тайёрланган молнинг жойи фақат омборхона бўлиши табиий.

Заводнинг ўз тарихи бор. Фаолиятини 1972 йил бошлаган ушбу корхона қурувчиларга полимер қувурлар етказиб берган. Ўша пайт кўпгина хомашёлар Россиядан келтириларди. Тайёр маҳсулотни сотиш ҳам ҳеч гап эмасди. Иқтисодий алоқалар мураккаблашгач, анчагина муаммолар пайдо бўлди.

Бугунги кундаги ютуқларда эса корхона раҳбари Ҳайдар Ҳусановнинг муносиб ҳиссаси бор. У салкам йигирма йилдан бери шу корхонада ишлаб келаётганлиги боис жамоанинг нималарга қодирлигини билади, энг асосийси ишчиларга ишонади.

Жамоа бозор шароитида ишлашнинг ҳадисини олган эмасми, аввалги ҳамкорлар ва мижозлар билан таомилдаги алоқалар ҳам тикланди. Тайёр маҳсулотни хом-ашёга айирбошлаш йўлга қўйилди. Қувончлиси, жамоага тажрибали маҳаллий мутахассислар жалб этилди. Бугунги кунда заводда 500 нафар ишчи-хизматчи фаолият кўрсатяпти, 50 турдаги маҳсулот тайёрланмоқда. Айниқса пластмассадан тайёрланган уй-рўзғор буюмларининг бозори чаққон.

Чинни цехи ишчилари қўлидан ўтган пиёла, коса, ларганларни харид қилган мижозлар ўз касбининг устаси бўлган аҳил жамоага «раҳмат»лар айтишмоқда.

Излаган имкон топар, деб халқимиз бежиз айтмайди. Завод харидорбоп маҳсулотлар тайёрлаш учун изланмоқда. Айниқса шиша синиқларидан тайёрланаётган — вазалар, совғабоп турли буюмлар дўконларда туриб қолмаяпти.

Завод аҳли бозор талаблари асосида меҳнат қилмоқда. Бу давр — талаби. Бозорнинг талаби эса, юқорида таъкидлаганимиздек, арзон ва сифатли маҳсулот. Агар икки талабнинг бири бўлмаса молга ҳеч ким қиё боқмайди. Сифатсиз маҳсулот эса нафақат зиён, балки корхонанинг обрўсига ҳам путур етказади.

Яқинда заводда ўзбек-хитой қўшма корхонаси ўз фаолиятини бошлайди. Энг асосийси замонавий асбоб-ускуналар ўрнатиб бўлинди. Деҳқончилик саноати мажмуи учун ушбу қўшма корхона бир йилда 12 миллион махсус қоплар тайёрлаб беради.

Яна бир янгилик: Жиззахдаги ушбу корхона йилнинг охирида ҳиссадорлик жамиятига айлантирилади. Бир сўз билан айтганда, бу жамоанинг ҳар бир аъзоси учун катта масъулият юклайди.

Суратлаш: Баҳром ТЎРАЕВ (ЎзА).

Она тилим — жону дилим

ҚОНУННИ БАЖАРИШ ИНСОНИЙ БУРЧ

Давлат тили ҳақидаги Қонуннинг ўзгариши кутилмаган ҳодиса эмас эди. Бунга мамлакатимизда кейинчалик юз берган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар ва Қонун матнидаги айрим ноизчил фикрлар ҳам туртки бўлди. Иккинчидан, Қонун маълум даражада ўз вазифасини бажарган эди: шу Қонун қизил империянинг тула ҳукмронлиги даврида тилимизни қатағондан сақлаб, унга давлат тили мақомини берди. Конституциямизда махсус қайд этилиши унинг умрбоқийлигини муҳрлади, мустақиллик туфайли тилимиз ўз ҳудудидан чиқиб, жаҳон бўйлаб эшитила бошлади; БМТнинг Мажлислар залида дастлабки ўзбекча сўзлар жаранглади, давлатлараро шартномаларда ўз ўрнини топа бошлади.

Қонуннинг энг муҳим томони Конституцияга мос ҳолда «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ўзбек тилидир» (1-м) деб таъкидланиши ва унинг ҳуқуқий асосларини белгилаб беришидир (3-м.). Қонуннинг янги таҳрири олдинги матннинг такомиллашган нусхаси сифатида қаралиши лозим. Олдинги нусханинг расмий равишда бекор қилинмаганлиги ҳам шуни кўрсатади. Янги таҳрирда қатор моддалар ихчамлаштирилган, умумлаштирилган ва соддалаштирилган.

Мажлисларни қайси тилда олиб бориш ва уларда «истаган тилда сўзга чиқиш мумкин»лиги ҳақидаги ўринларнинг тушириб қолдирилиши ҳам мазкур кўрсатмаларга деярли ҳожат қолмаганлигига, бинобарин, давлат тилига тўлиқ ўтилди деган тушунчага ишора деб қараш мумкин. Бу фикрни яна қатор ўринлар ҳам қувватлайди. Биринчидан, фуқаролик ҳолатини қайд этувчи ва бошқа ҳужжатларни расмийлаштириш масаласида ҳам олға силжиш бор (13-м.). Гап шундаки, агар олдинги нусхада ана шу ҳужжатларни ўзбек ва рус тилларида тўлдириш таъкидланган бўлса, янги таҳрирда зикр этилган ҳужжатлар «давлат тилида расмийлаштирилади» дейилган ва «заруриятга қараб бошқа тилда таржимаси такрорланиши мумкин» дея қўшимча қилинган. Энди бу борада тегишли доиралар турли важларни рўкач қилиб, суиистеъмолга йўл қўймаслиги керак. Қонуннинг олдинги матнида «миллатлараро муомала тили» ҳам олдиндан белгилаб берилган эди, янги таҳрирда эса ана шу нуқсон ҳам бартараф этилган ва ҳақли равишда «фуқаролар миллатлараро муомала тилини ўз хоҳишларига кўра танлаш ҳуқуқига эгадирлар» дейилган (3-м.). Шунингдек, агар илгари Ўзбекистон тасарруфидаги расмий ташкилотларнинг муҳрлари, иш қоғозлари матни, лавҳалар, эълонлар, ёрлиқлар ўзбек ва рус тилларида бўлиши таъкидланган бўлса, янги таҳрирда улар «давлат тилида бўлади» (19-м.) деб аниқ айтилган ва «бошқа тилларда таржимаси берилиши мумкин» деган қўшимча берилган. Шунга ўхшаш собиқ «умумиттифоқ ташкилотлари билан муносабатларда миллатлараро муомала тилини қўллаш», иттифоқдош, автоном республикалар ҳамда хорижий давлатлар билан бўладиган алоқаларда эса тарафлар учун «мақбул тилни қўллаш» таъкидланган бўлса, янги таҳрирда халқаро шартномалар матнлари «давлат тилида ва аҳдлашувчи томоннинг (томонларнинг) тилида ёзилади» каби одилона кўрсатмалар, албатта, давлат тилининг мавқеи кўтарилганидан нишонадир.

Тўғри, янги таҳрирда мансабдор шахсларнинг давлат тилини зарур даражада билиши шартлиги ва назорат қилиши қайд этилмаган. Аммо унутмайликки, расмий қонунлардан ташқари ёзилмаган, бироқ азалдан бутун инсоният томонидан қабул қилинган, тан олинган норасмий қонунлар, инсоний бурч ҳам бор. Ўзини бирор мамлакатнинг фуқароси деб санаган ҳар бир шахс тилию дини, эътиқодию сиёсий қарашидан қатъи назар, шу мамлакат қонунларини эътироф этмоғи ҳам фарз, ҳам қарз. Бу ҳол кишиларнинг юксак онглилиги, дунёқарашининг кенглиги, яшаб турган юртни ватаним деб билишига боғлиқ.

Шунга қарамай, давлат тилига ўтиш жараёни давом этди, аммо қатор жойларда изчиллик етишмади. Дейлик, айрим вазирликлар, идоралар, олий ўқув юртлари фаолиятини сиртдан кузатсак, жумладан, Олий ва ўрта махсус ҳамда Халқ таълими вазирликлари қошида намойиш қилинган кўргазма — ёзувлар давлат тилига тўлиқ ўтилганидан дарак беради, бироқ рухсатнома хонасида деярли эски ҳолатни кўрасиз. Бу Қонуннинг ўзга юртларнинг Қонунларига нисбатан ўта демократик, бағрикенглик руҳида тузилганидир. Дейлик, яқинда Словакияда қабул қилинган Қонун давлат тилини бузганларга биринчи кунданоқ 30 доллар жарима солишни кўзда тутган.

Қонунни амалга оширишда юз берган сусткашликка ўзимиз ҳам сабабчи бўлдик. Аввало, бизда давлат тилида ёзма ва оғзаки шаклда иш юритиш, бошқалар билан мулоқот қилиш тажрибаси ва кўникмаси йўқлигидан олдинги усулдан тезда воз кечиб бўлмаяпти ва тайёр расмий иш қоғозларидан фойдаланиш давом этаяпти, чунки янгича ишлаш қайта фикрлаш, маблағ ва меҳнат талаб қилмоқда. Шунинг учун биз ихтиро қилган «ҳамма тушунсин» ғояси давлат тилининг кенг ёйилишида ўзига хос тўсиқ вазифасини ўтайди, айни чоғда ўзгаларнинг тил ўрганиш ва сўзлаш кўникмасини ҳосил қилишига путур етказади.

Бунинг устига айрим жой ва нарсаларни икки-уч тилда аташ кучаймоқда. Уч тилда номлана бошлаган идора, ташкилот ва кўчалар-чи? Ваҳоланки, яқин ўтмишда «иккинчи она тили»ни миллий тиллардан устун қўйиб, уни оммавий равишда онгимизга сингдириш нималарга олиб келгани кундек равшан. Кимнинг қайси ва нечта тилни билиши унинг истеъдод ва қобилиятига, ҳаётий эҳтиёж ва заруриятга боғлиқ.

Маълумки, нотабиий икки-уч тиллиликда рақобат мавжуд. Гап шундаки, расмий давлат идораларида ишловчи ва ҳар қандай шахс айни вақтда бир неча тилда иш юрита олмайди, ҳар ким ўз тилида иш юритиши ноқулай, натижада тиллардан бирини танлаш лозим бўлади. Бундай чоғда, албатта, йирик тиллар устунликка эга бўлади ва бошлиқни қўйинг, балки иш юритувчи, ҳужжат қабул қилувчи, баённома ёзувчи, рўйхатга олувчи, ҳатто оддий котиба ҳам Қонунни амалга оширишда асосий шахс саналади. Шу ўринда 9 — 10-моддалар хусусида қуйидагиларни айтиш лозим топилди. Албатта, мазкур моддаларга узоқ муҳлат берилиши ички ва ташқи ижтимоий-сиёсий, иқтисодий шароитлар билан боғлиқ. Гап шундаки, агар мазкур моддалар 2005 йил 1 сентябрдан кучга кирса, у ҳолда давлат ҳокимияти ва бошқарув органларида иш юритиш берилган муддатгача қай ҳолда олиб борилди деган савол туғилади. Бизнингча, гап давлат тилига тўлиқ ўтиш ҳақида борса керак.

Модомики, ўзбек тили Ўзбекистон Республикасининг давлат тили экан, у Ўзбекистон ҳудудида ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий, илмий, иқтисодий ва бошқа соҳаларда ана шу мақомга яраша даражада туриши керак. Ташқи бозорга чиқиш, халқаро сиёсий-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш, хорижий давлатлар билан ҳамкорликда ишлаб чиқариш корхоналари ташкил қилиш зарурий ва қонуний эҳтиёж, айни чоғда ўз қадриятларимизни сақлашимиз ҳам керак. Чет тилларни ўрганиш, айниқса, зиёлилар фаолиятида боболаримиздан қолган мерос ва буни янада юқори даражада давом эттириш бизнинг бурчимиз, илм-фан тарққиёти, келажагимиз шу билан боғлиқ. Аммо хорижий тилларни расмий тарғиб қилиш, хусусан, «мамлакатимиз ҳар бир фуқароси халқаро тилларни пухта эгаллаган бўлиши даркор» дейиш, яъни айрим мутахассислар фаолиятига хос мураккаб ишни«ҳар бир фуқаро»дан талаб қилиш бора-бора ижтимоий ҳаётда сунъий тил тўсиғи яратишга олиб келади.

Давлат тилини билишга интилган киши учун вақтнинг аҳамияти йўқ, аммо ўрганишни истамаганлар учун ҳар қандай узоқ муддат ҳам камдир. Тилни калтак остида ўргатиб бўлмайди, деган гап янгилик эмас. Буни фақат бир тилни устун қўйган ва «ягона оила» тузмоқчи бўлган Шўро тузуми тан олмади. Тил ўрганишда хорижий ёшлардан ўрнак олса арзийди, жумладан, америкалик Крейг Макснн кўпчилик билади, Давид Тайсоннинг Америкадан ёзган хатини ўқиганда, бир саводдон ўзбек шунчалик ёзар-да, деб ўйлаган бўлсак, яқинда келган америкалик Холий Нубий ўзбек тилини, ўзининг айтишича, «ёз бўйи», яъни уч ой мобайнида Х. Исматуллаев раҳбарлигида яхшигина ўрганибди. Венесуэлалик Бўлмара де Авилони кўриб, хорижий аёл деёлмадим: атлас кўйлак ва атлас лозимда, оёғида ўзбекча ковуш. Унинг турмуш ўртоғи Омар Авило ҳам икки ой ичида ўзбекчада бемалол гаплашаяпти. Бу ҳалқимизга, давлатимизга ҳурмат белгисидир.

Маълумки, вақт ўтган сари ҳар қандай муҳим воқеа-ҳодисалар ҳам эсда қолмайди, авлодлар янгиланади, ходимлар алмашади. Бу борада биз ўтказган бир тажриба бир гуруҳ зиёлиларнинг Қонундан яхши хабардор эмаслигини кўрсатди. Демак, давлат тили масаласи оний ва мавсумий бўлмаслиги керак, аксинча, давлат тили доимо давлат назоратида бўлиши ва тарғиб қилиниши лозим. Вазирлар Маҳкамасининг ўрин-жой номларини тартибга солиш ҳақида — 1996 йил 31 майда чиқарган қарори айни муддао — давлат тилини амалга ошириш борасида катта бурилиш бўлди. Шўро даври белгилари у ёки бу шаклда яшаб турар экан, эски бошқарув усулидан воз кечиш оғир кечади, собиқ империяни тиклаш умидида юрганларга эса озуқа беради. Давлат тилини шу давлат ва шу тил эгалари қўлламаса, ҳимоя қилмаса, у кимга керак ва уни ким ҳимоя қилади? Давлат тилини Қонун доирасида ҳимоя қилиш, зарур ҳолларда ҳар қандай шахс ва ташкилотдан талаб қилиш ҳар бир мустақил давлатнинг вазифаси ва бу ўзгаларнинг миллий ғururига асло дахл қилмайди. Борди-ю, кимдир бирор соҳада давлат тилига тўлиқ ўтиш учун мутахассис йўқ дер экан, бунга 6-7 йил давомида ҳам мутахассис тайёрламаган ташкилот ва ўзига ворис етиштирмаган устозлар айбдор. Ёки фалон соҳада атама йўқ дер экан, у ҳолда оз вақт ичида ҳамма соҳа учун ҳар жиҳатдан мос бўлган атама яратиш мумкин эмас. Ахир, рус тилидаги атамалар узоқ вақт ва қайта-қайта ишлаш маҳсулидир. Айрим атамаларни яратиш учун шу атамага асос бўлган жараённи бевосита кузатиш лозим бўлади. Шунинг учун зарурият туғилганда, бор имкониятлардан вақтинча фойдаланиш зарарли эмас. Демак, келтирилган сабаблар эски бошқарув усулидан воз кечмаслик учун баҳона холос.

АМИНЖОН МАМАТОВ,
филология фанлари номзоди, доцент.

1996 йил — Амир Темур йили

ОЛТИНИСАН ОЙ ЭЛНИНГ

Хуллас, Ҳасан ал-Амир Саййид 865 йилда Термизга кўчиб келиб саййидлар сулоласига асос солади. Маккаю Мадина, Бағдод, Дамашқ, Шероз, Балх каби йирик шаҳарлардан бу ерга машҳур олимлар, ҳадисчилар, фалакиёт билимдонлари, меъморлар, мусаввирлар, савдогарлар ташриф буюришиб, турли дунёвий масалалар бўйича фикр алмашадиган бўлдилар. Худди ана шу пайтда Термиз гуллаб-яшнади. Манбааларда, ўша йилларда Чағона шаҳрида ҳам илм-фаннинг ривожланганлигига, меъморчилик, шунингдек кулолчиликда йирик санъат намуналари яратилганлиги қайд этилиб, у ерда ижод этган машҳур олимларнинг номлари ҳам тилга олинади. Биз бу тўғрида «Чағона» бўлимида алоҳида тўхталамиз.

Ҳасан ал-Амир Саййид Муҳаммад пайғамбар авлодларидан ҳисобланади. Улар ислом дунёси сиёсий ҳаётида муҳим фаолият кўрсатганлар.

Саййидларни дастлаб очиқ ерларда дафн этишган. Сомонийлар давридан бошлаб, мозорлар устига йирик даҳмалар бунёд этиш одат тусига киради. Султон Саодат мажмуаси ҳам шу даврда қурила бошланди. Мажмуадаги мақбаралар қурилиши жиҳатидан бир-бирини такрор этмайди. Ҳар бир меъмор ўзига хос услубини, санъатини намойиш этган. Олдинги манбааларда айтилишича, мажмуа узоқдан қараганда муҳташам, кенг қасрни эслатган. Ҳасан ал-Амир Саййид мақбараси ўлчами, рангдорлиги билан бошқа мақбаралардан ажралиб турган. Мақбара сайқал берилган ғишт билан ишланган бўлиб, уларнинг ораси кўкимтилнамо ғиштлар билан ҳошиясимон қилиб ажратилган. XV асрда даҳмага қўшимча буёқ берилган. Юқорида айтганимиздек, таъмирлаш ишлари шоҳ ва шоир Халил Султон буйруғи билан амалга оширилган. Ёш йигит Халил Султон бор-йўғи тўрт йил ҳокимият тепасига ўтирган бўлсада, Туронзаминдаги қурилиш, ободончилик ишларини тўхтатиб қўймади. Севгисига вафодорлиги туфайли тақдир қаҳрига учраган, ҳали ўттиз ёшга тўлмаган йигитнинг фикри-ўйи шўро даврининг 60-70 ёшли раҳбарлари хаёлларидан устунроқ эди. Мустақиллик билан бирга ўша теран фикрлар ҳам қайтди: бугун ҳар қалай раҳбарликда ҳам, тарихга муносабатда ҳам маълум ўзгаришлар йилт этиб кўзга ташланади, аммо кўкракка уришга ҳали эрта. Умуман, табиат ва инсонга меъёр билан муносабатда бўлишдан афзалроқ нарса йўқ, чунки фақат шундагина соддалик ва камтарлик ўз қолипига тушади, дилни ортиқча эътирозлар қийнамайди.

9. ҚИРҚҚИЗ ҚАСРИ ХАЗИН ЭРТАГИ

Асад Сомон даврида Термиз янада гуллади. Шоҳ ўзи учун бу ерда қароргоҳ барпо этади, кенг сўлим боғ-роғлар, нодир ва муҳташам обидалар бунёд этилади. Қирққиз қалъаси ҳам ана шу даврда қурилган.

Қалъани кўришга бораётган пайтимизда енгил ёмғир ёғди. Бу вайрон бўлиб ўтган қалъа соҳиблари руҳларининг кўз ёшлари эмасмикин?! Танамда аллақандай титроқни сездим. Кеч тушаётган пайт эди. Биз, экспедиция аъзоларидан икки-уч киши югуриб борамиз-у суратга олиб, қайтамиз, деган ўйда эдик, аммо ҳамма борди! Ҳамма! Нимадир, аллақандай куч қалбларни сеҳрлаб олганди.

Мана ўша Қирққиз қалъаси. Ноёб, бетакрор иншоот. IX асрда бунёд этилган Хаёл осмонида бу сўз қайта-қайта садо беради. IX асрда Кечагина: «Феодал ота-боболаринг момоларингни тўрт девор ичида сақлаган» деган гаплар қаёқда қолди?! Бундан Х аср муқаддам момоларимиз уйларидан — ўша тўрт девор ичидан чиқиб, мана шундай ноёб кошоналарда Қуръони Каримни, ҳандаса, риёзиёт, фалакшуносликка оид асарларни мутолаа қилганлар: қизғин баҳслар бўлган, саволлар берилган, уларга аниқ, теран жавоблар олинган. Бу ерда ўйин-кулгилар бўлган, қўшиқ, лапарлар айтилган.

Карвонлар ўтган пайтда аҳли аёл мана шу қасрда меҳмон бўлганлар.

Қаср икки қаватдан иборат. Унинг ички ва ташқи томонлари мудофаага жуда мосланган. Юқори ва пастки қаватлари ўн еттита мўъжазгина хоналардан иборат бўлган. Деворлар чиройли безатилган. Сақланиб қолган сувоқлар шундан далолат беради. Қасрга тўрт томондан кириладиган гумбазли йўлаклар бор: уларнинг жойланиши, катталиги шунчалик аниқки, меъморларнинг маҳоратидан лол қоласиз.

Экспедициянинг жонкуярларидан бири, «Ўзэлектроаппарат» заводи муҳандиси Хурсаной опа Авазова қалъани кўриб, ҳайратини яширмади: — Сурхондарёда дунёни лол қолдирадиган шундай ноёб обида бор, деб ўйлаган эмасдим. Мана, Шарқ аёлига эҳтиром! Бугун буни дунёга тарғиб этиш керак.

Афсуски...

Қадимшунос олим, хушчақчақ инсон Мирсидиқ Исоқов ён атрофимизда турган шу ерлик кишиларни терггаган бўлди:

— Ҳай, биродарлар, буни қаранглар, ҳаммаёқни тикон босиб кетибди, шуни супуриб-сидириб қўйсангизлар бўлардику ахир!

Учинчи воқеа.

Бир япон: «— Агар шу обидалар меники бўлганда, аллақачон миллиардер бўлардим», деган экан.

Оёғимиз остида буюк аждодларимиз қолдирган бебаҳо хазиналар топталиб ётибди. Бунинг учун кимни айблайлик? Яна раҳбарларнимми? Бунисига қўшилмаймиз! Бу шўродан қолган иллат! Совет даври миллатни ушлаб туриш учун унинг раҳбари билан фуқаросини доимо бир-бирига қайраб қўярди. Агар ҳозир ҳам бош оғриғи учун раҳбарнинг ёқасидан тутадиганлар бўлса, уларга гап бундай: ҳали ҳам уйқудасиз! Кўзингизни очмасангиз, бир кун пушаймонда қоласиз. Энди Қирққиз қалъаси нима бўлади? Уни бир пайтлар Чингизхон вайрон қилган эди. Вайрона ҳолида ҳам у гўзалликка ошно қалбларни мафтун этиб турибди. Бу ерда туризм йўлга қўйилса, ундан келадиган фойда бутун Сурхонни боқиши мумкин. Япон етти ўлчаб, бир сўзлайди. У ҳаммасини ипидан-игнасигача ҳисоблаб кўрган.

Мен шу мақола баҳона қирққизлар ҳақида у ер-бу ердан манбаа қидириб, ҳеч нарса тополмадим. Эҳтимол қаердадир қадимий манбаалар бордир. Уларни қидириб топиш ҳам мумкиндир. Лекин бу алоҳида мавзу, Қирққизлар ҳақида эҳтимол илмий изланишлар олиб борилган ва бу тўғрида мукаммал биладиган мутахассислар ҳам бўлиши мумкин. Умуман, мамлакатимизда қирққизлар билан боғлиқ қадамжолар кўп. Ривоятлар ҳам шунга яраша. Хўш нима учун айнан Қирққиз? Улар тарихда қандай роль ўйнаганлар? Қирққиз қалъасидан қайтар эканмиз, мана шу саволлар хаёлимни банд этди. Битта-яримта мутахассис Қирққизлар ҳақида маълумот берса, ташна кўнглимизни яна бир кемтигини тўлдирган бўлардик. Савобли ишнинг эрта-кечи йўқ, дейдилар. Ёруғ дунёда билмаганни билиб ўрганадилар.

Тўлқин ХАЙИТ
(давоми бор).

Асака шаҳридаги тиббиёт билимгоҳини бу йил уч юз нафар ёшлар битириб, республикамизнинг турли шифохоналарида меҳнат қилиш учун жўнаб кетдилар.

Суратда: Шаҳар касалхонасида ўз меҳнат фаолиятини бошлаган ёш ҳамширалар Нилуфар Арипова ва Нафиса Мамасолиевалар. Улар шу кунларда аҳолини турли касалликларга қарши эмлаш ишларида фаол қатнашмоқдалар.

Адҳамжон АБДУРАҲМОНОВ

Бонг

У ЗАМОНЛАР ЎТИБ КЕТГАНМИ?

Челак туманидаги А. Навоий номли жамоа хўжалигида туман марказий кутубхонасининг 4 та филиали жойлашган. Бирида 6 минг, бошқасида 12 минг, қолган иккитасида 9 мингдан китоб бор. Бир жамоа хўжалигида 4 та кутубхона. Бу яхши.

Кутубхона мудираси Мухтасам опа Мансурованинг фикрича ҳамма ишлар рисоладагидек. Китоблар яхши сақланмоқда. Ўқувчиларнинг мутоалаага бўлган қизиқиши унчалик ёмон эмас. 600 ўқувчи мунтазам китоб олиб турибди. Ҳатто, хонадонларга китоб олиб борилаяпти. Умуман, аҳвол яхши. Аммо, 10-сонли кутубхона мудираси Фотима опа Қудратова бу хусусда куюнчаклик билан гапириб қолди. Режа бўйича 800 ўқувчи китоб олиши керак эди, аммо бу кўрсаткич базўр 100 га яқинлашди. Хўш, бу Фотима опанинг айбими? «Кутубхона — энг пок даргоҳ, маънавият маскани. Халқнинг маънавий камолотини китоблар белгилайди-ку, ахир» дейди Фотима опа. Бу филиал 1996 йил ҳисобидан бор-йўғи биттагина янги китоб олган. Китоб жавонларини кўриб кишининг ақли шошиб қолади Навоийнинг, Толстой, Теодор Драйзер, Гоголнинг тўла асарлар тўпламлари, Гюгонинг тўла асарлар тўпламлари, Гюгонинг ажойиб романлари... яна қанча-қанча илмий китоблар... Аммо, қани ўқувчи? Китобларни сақлаш ёмон аҳволда. Кенг, ёруғ хонанинг шифти томчи томаверганидан сарғайиб кетган. «Қиш келаверса, юрагим увишади, китобларни қандай сақлайман, деб ўйланаман», — дейди Фотима опа куюниб. Опанинг гапида жон бор. Ўзбекистон энсеклопедиясининг ҳамма томлари томчи тагида қолиб, могор босиб кетган. Навоийнинг, Шекспирнинг асрлардан асрларга ўтиб келаётган шоҳ асарлари ҳам шу аҳволда ётибди. Бу ишга мутасадди бўлган жамоа хўжалиги раиси Шоди Имомов эса, Фотима опанинг ёрдам сўровига «У замонлар ўтиб кетган» деб жавоб қайтарибди. Кичик бир кутубхонани томчи ўтмайдиган қилиб таъмирлаш наҳотки замонга боғлиқ бўлса?

Воҳид ЛУҚМОНОВ,
Самарқанд вилояти.

ОРОМГОҲЛАР БАҒРИГА ЧОРЛАБ

Бола олис-яқин қорли чўққиларга, сойнинг нариги қирғоғида кўм-кўк арчазорларга, эндигина кўтарилган қуёш нурлари юзасида заррин жилвалар ҳосил қилган зангор денгизга маҳлиё бўлиб туриб қолди. Кўзлари бундай манзараларга биринчи бора тушаётган қорақалпоқ боласи «Элбурс» оромгоҳида тонгни қаршиламоқда...

— Экологик мувозанатнинг бузилиши, Орол денгизининг қуриб бориши бутун бир минтақа аҳолиси саломатлигига путур етказмоқда, — деди мухбиримиз билан суҳбатда Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши раисининг ўринбосари Озода Муҳиддинова. — Бу экологик бўҳроннинг энг кўп жабрини болалар тортмоқда. Мана шу мурғак вужудларни соғломлаштириш, мустақил мамлакатимизнинг тетик, бардам, ватанпарвар ёш авлодини камолга етказиш мақсадида «Соғлом авлод учун» дастури доирасида Қорақалпоқ ва Хоразм болалари ҳар ёз Тошкент, Самарқанд ва Жиззах вилоятларининг хуш ҳаволи сўлим оромгоҳларига юборилади. Уларнинг дастлабки гуруҳлари «Элбурс», «Шарқ юлдузи», «Зилола», «Чотқол», «Ширин булоқ», «Меҳржон» оромгоҳларига жойлаштирилди. Бу оромгоҳлар замонавий ташхис ва даволаш ускуналари билан жиҳозланган, етарли дори-дармонлар ғамлаб қўйилган. Болалар тажрибали тиббиёт ходимлари назоратида бўладилар. Энг муҳими, соф ҳаво, тоза сув мурғак танларга бардамлик бағишлайди.

— Озодахон, болаларни ёзги дам олдириш ва соғломлаштириш мавсумига қандай тайёргарлик кўрилганлиги хусусида гапириб берсангиз.

— Бугунги кунгача 450 га яқин болалар оромгоҳи 112 минг ўқувчини ўз бағрига олди. Тошкент, Самарқанд вилоятлари, Фарғона водийсида жойлашган оромгоҳларимиз айниқса гавжумлашиб кетди.

Умуман бу мавсумда 1561 болалар ёзги оромгоҳлари фаолият кўрсатди. Санаторий мақомидаги 95 та оромгоҳда болалар дам олиш билан бирга даволанадилар. Бу оромгоҳларнинг кўпи турли болалар хасталикларига кўра ихтисослашган, Усмирлар учун 11 та спорт-соғломлаштириш оромгоҳи ташкил этилди. Ёзни ўз истиқомат жойларида ўтказадиган болалар мактаблар қошидаги, шунингдек меҳнат ва дам олиш оромгоҳларига жалб қилинди. Мамлакатимизнинг барча шаҳар ва вилоятларида 1100 та шундай масканлар мавжуд.

Касаба ташкилотлари вазирликлар, хўжалик ташкилотлари, вилоят, шаҳар ва туманларнинг ҳокимликлари билан ҳамкорликда болалар оромгоҳларини мавсумга тайёрлаш борасида катта ишларни амалга оширдилар. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида бу тайёргарликнинг бориши, болалар ёзини уюшқоқлик билан ўтказишнинг жамики жиҳатлари алоҳида муҳокама қилинди, зарур чоралар кўрилди. Оромгоҳлар вақтида созланиб, мебеллар, ошхона жиҳозлари билан таъминланди. Етарли алоқа ва транспорт воситалари, озиқ-овқат заҳиралари, дори-дармонлар ажратилди. Қисқаси, мавжуд оромгоҳларимизда бу йил 375 мингга яқин бола дам олиб, даволаниши учун муайян шарт-шароитлар вужудга келтирилди. Болаларни соғломлаштириш учун турли молиявий манбалар ҳисобидан 238 миллион сўм ажратилди.

— Оромгоҳларга йўлланмаларни тарқатишда қандай тартиб жорий қилинган?

— Нарх-навонинг ўзгариши, табиийки, болалар оромгоҳлари учун йўлланмалар қийматига ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Ҳозир ўртача битта йўлланманинг баҳоси 2130 сўмга етади. Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши ижтимоий муҳофаза мақсадларидан келиб чиқиб, йўлланмаларни тарқатишнинг имтиёзли тартибини тасдиқлади. Унга кўра оромгоҳларда ёзги таътилни ўтказувчи жами болаларнинг 50 фоизи йўлланмаларни бепул олдилар. Булар болалар уйлари, мактаб-интернатларнинг тарбияланувчилари, кўп болали ҳамда кам таъминланган оилаларнинг фарзандларидир. Йўлланмаларнинг қолган қисми корхоналар, хўжаликлар ва ташкилотларнинг касаба қўмиталари орқали тарқатилади. Ота-оналар бу йўлланмалар тўла қийматининг фақат 10 фоизи миқдорида бадал тўлайдилар. Аниқ қилиб айтадиган бўлсак, оромгоҳга фарзандини юбораётган хонадон ўртача 214 сўм тўлайди, холос. Йўлланма ҳақининг қолган қисмини ота ёки она меҳнат қилаётган корхона ёки ташкилот, касаба уюшмаларининг идоралари ўз зиммаларига оладилар.

— Иқтисодий ислоҳотлар даври қийинчиликлари, албатта, болалар учун қилинаётган хайрли ишларга ўз таъсирини кўрсатган бўлса, ажабмас.

— Бозор иқтисодиётига ўтиш, ҳаётимиздаги туб ўзгаришлар муваффақиятлар билан бир қаторда болаларимизни соғломлаштиришда ҳам бир неча муаммоларни келтириб чиқарди, албатта. Озиқ-овқат маҳсулотлари, ускуналар, хизматлар баҳоси ўзгаряпти. Солиқ сиёсатидаги ўзгаришлар, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш жараёни ижтимоий инфраструктураси ривожланган, хусусан, болалар оромгоҳларига эга бўлган корхона ва ташкилотларда ҳам бир қатор жумбоқларни келтириб чиқарди.

Натижада баъзи оромгоҳлар ёпилиб қолди. Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикасида кўплаб оромгоҳлар ўз фаолиятини тўхтатиб қўйди. Сурхондарё, Наманган, Самарқанд, Фарғона вилоятларида эса, баъзи оромгоҳлар... сотиб юборилди. Бунинг оқибатида ёзги таътилни оромгоҳларда ўтказган болалар бунга эҳтиёжи бўлган ҳамма ўғил-қизларимизнинг 7 фоизини ташкил этди, холос.

Оромгоҳларда ўтган йили бир бола ҳисобига тўғри келадиган электр қуввати, газ, сув учун сарф-харажатлар ўртача 253 сўмни ташкил этди. Бундай сарф-харажатлар, айтайлик, Хоразм вилоятида 380 сўмга етиб борди. Шу мақсадлар учун республика бўйича жами 70,4 миллион сўм сарфланди.

Ёзги оромгоҳларда тарбиявий ишларни ташкил этиш, тиббиёт хизмати кўрсатишга жалб этилган ходимларнинг иш ҳақи ҳануз паст.

— Республикада амалга оширилаётган «Соғлом авлод учун» давлат дастури доирасида айниқса қизғин иш олиб борилмоқда. Шу борадаги изланишлар, кўп укладли иқтисодиёт шароитида меҳнаткашларнинг фарзандларини ёзги оромгоҳларда дам олдириш ва соғломлаштиришни ташкил этишнинг дастлабки ижобий тажрибаларига тўхталиб ўтсангиз.

— Очиғини айтиш керак: давлат ҳокимияти идоралари, хўжалик ва жамоат ташкилотларининг холисона ёрдамисиз аҳвол хийла мушкуллашган бўлур эди. Маҳаллий ҳокимликлар, вазирликлар болалар ёзини ташкил этиш борасида қўшимча тадбирлар белгилаб, қатъият билан амалга оширмоқдалар. Андижон, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё сингари қатор вилоятларда оромгоҳларни созлаш — қайта тиклаш ишлари; хўжалик ашёлари ва технологик ускуналар сотиб олиш, педагогик ва бошқа хизмат кўрсатувчи ходимларга сарфланадиган харажатларни қисман қоплаш учун маҳаллий бюджет ҳисобидан қўшимча маблағлар ажратилди. Савдода устама ҳақ бекор қилинди. Оромгоҳларга транспорт, коммунал хизмат кўрсатиш борасида енгилликлар ва имтиёзлар белгиланган.

Болалар ёзини истиқболни кўзлаб ташкил этишда Андижон вилоят касаба ташкилотининг ташаббуси диққатга сазовор. Касаба уюшмалари вилоят бирлашмаси кенгашининг таклифи билан ҳокимлик болаларни дам олдириш ва соғломлаштиришнинг 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган дастурини тасдиқлади. Унга кўра ёзги оромгоҳлар ер солиғидан озод қилинди. Корхоналар, жамоа ва фермер хўжаликлари, кооператив ташкилотларнинг болаларни овқатлантиришга сарфлаган маблағларига солиқ солинмаяпти. Оромгоҳлар ўзлари сарфлаган электр қуввати, газ, шунингдек, коммунал ва автотранспорт хизмати учун 50 фоиз миқдорида ҳақ тўлайдилар. Тарбиячи, тиббиёт ва хизмат кўрсатиш ходимларининг маошлари маҳаллий бюджет ҳисобидан 50 фоиз кўтарилди.

Наманган вилоятида ҳам шундай ишлар амалга оширилмоқда.

Ёки бўлмаса, Орол бўйи экологик бўҳрони саломатлигига энг кўп таъсир кўрсатаётган болаларни мамлакатимизнинг хушҳаво минтақаларига келтириб, дам олдириш масаласини олиб кўрайлик. Табиийки, бу саъй-ҳаракат катта транспорт харажатлари билан боғлиқ. «Ўзбекистон темир йўллари» давлат-ҳиссадорлик компанияси, «Ўзавтотранс» ташкилоти бундай харажатларнинг салмоқли қисмини ўз зиммаларига олмоқдалар.

Болаларни соғломлаштириш дастурининг изчил бажарилиши молиявий маблағларни, бошқа имкониятларни қатъий равишда бирлаштиришни тақозо этаётир. Халқ таълими ва соғлиқни сақлаш вазирликлари, «Соғлом авлод учун», «Экосан» жамғармалари, «Камолот» ва «Маҳалла» жамғармалари, Давлат спорт қўмитаси, бошқа давлат идоралари ва жамоат ташкилотлари бу борадаги ҳаракатларини тобора изчил мувофиқлаштириб, марказлаштириб бормоқдалар.

Ж. САЪДУЛЛАЕВ
суҳбатлашди.

Истиқлол берган саодат

ВАТАН ҚИЗИ

Муяссар Раззоқова, Қорақалпоғистоннинг Беруний тумани ҳудудида туғилган. Тошкент Давлат Консерваториясида таҳсил олган. Устозлари — Саодат Қобулова, Розалинда Лаут, Рустам Абдуллаевларга эҳтироми жуда баланд. Айни кунларда Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат опера ва балет театрида ишламоқда. «Ифтихор», «Ватан», «Наврўз сабоси» каби кўплаб қўшиқлари билан халқимиз олқишига сазовор бўлган хонанда.

Унинг овозини том маънода сайраб турган булбулга ўхшатиш мумкин. Ўзбек операчилигида ноёб воқеа деб тан олинаётган, эндиликда Ўзбекистон шуҳратини жаҳон узра таратаётган эрка, латофатли овоз эгаси у. Дарҳақиқат биз худди шундай янгроқ, жа[illegible]дор овоз эгаларини, уни[illegible] қалбга яқин ва ёқимли овозларини орзиқиб кутаётган эдик. Зеро, ўшандоқ ноёб овозли қиз қўшиқчилик санъатимизга кириб келса, ажойиб ўзбек қўшиқларини дунёга ёйса, жаҳон операсида яратилган энг нодир намуналарни куйласа, Европа ҳам, борингки жаҳоннинг бошқа қитъалари ҳам жон қулоғини тутса...

Биз шуни кутаётган эдик. Худди шундай бўлди ҳам!

У санъат оламига кириб келди-ю ўзи қутган, куйлаши лозим бўлган қўшиқларини жаҳонаро янгратиб куйлай бошлади. Булар Муяссарнинг қўшиқлари эди. Булар — Ватан ҳақидаги фахр ва юксак овоз билан айтиладиган улуғвор, кўтаринки, фарахбахш қўшиқлар эди.

Ватан қўшиқлари...

Тўйларинг муборак, Ўзбекистоним,
Эй, жарчи, шодиёнага.
Жон элим, фахримсан, жону жаҳоним,
Шодлигим сиғмагай шўх таронага.

Муяссар куйлаётир...

Тўлиб-тошиб, жўшиб, кўнгилларни фахру ғururга, томирларни завқу сурурга, бутун Ватанни эса эзгу ниятларга ва нурга тўлдириб куйлаётир. У Ватан ҳақида қандай куйлаш кераклигидан, Ватанни қандай суйиш кераклигидан, Ватан билан қанчалар фахрланиш лозимлигидан биз — ватандошларга гўё сабоқ бераётир:

Ватан, озод қучоғингда камолингга яна тўйсам,
Дилим тўйгай ғурурларга, чаманларга қадам қўйсам.
Бугундан эрта ёрқинроқ, деган ҳикмат яшар элда,
Ошар меҳрим маконимга имон, идрок билан тўйсам.

Биз Муяссарнинг бошқа мавзуларда куйлаган қўшиқлари ҳақида атайлаб тўхталмаймиз. Бугун у куйлаган Ватан ҳақидаги улуғвор оҳангларга қулоқ тутамиз. Зеро, биз бугун баридан ҳам Ватан улуғворлиги, инсонга ҳаво қадар, нон қадар азиз туйғу шу диёр эканлигини англашимиз зарур. Ватанпарварлик ҳақида барча ўйларимиз, тафаккуримиз шуни истаётир бугун. Бугун биз Ватан деган, Истиқлол деган, ҳур ҳаёт деган тушунчаларни, ўзимизнинг инсон эканлигимиз ҳақидаги бахтиёр сатрларни янада чуқурроқ билиб олгимиз келаётир. Биз бугун яна Муяссарни, унинг жонбахш, ширали овозини энтикиб-энтикиб, тўйиб-тўйиб эшитгимиз келади:

Бу истиқлол ҳумо қушдан насиб этган қуёшимдан,
Буюк Турон самосида бошимга тож қилиб қўйсам.
Танилдинг, тан олиндинг сен жаҳонда, Ўзбекистоним,
Мўъминдирман, минг арзийдур Ватан жоним дебон суйсам.

Муяссарнинг санъатга кириб келиши, опера жанрида энг мураккаб қиёфа (образ)ларни, арияларни жуда маромига етказиб ижро этиши, устозлари ҳатто Европа мамлакатлари тилларида ҳам қўшиқлар айта бошлагани ҳақида матбуотимизда кўплаб ёзилди. Бундай мақолалар ишонаманки, яна кўп ёзилажак. Шуниси диққатга сазоворки, хонанда шундоққина кўз ўнгимизда истеъдодини намоён қилди, юксалди, дунёга юз очди. Бундай фавқулодда юксалишнинг бош омили Мустақилликдир.

— Шунинг учун мустақиллигимизни авайлаб-асрашимиз, уни мустаҳкамлашимиз шарт, — дейди Муяссар биз билан суҳбатда. — Истиқлол деган энг улуғ, илҳомбахш тушунчага мен ҳамиша таъзим қиламан.

Унинг қўшиқларидаги ўтолов, фараҳ, юракларни тўлқинлантириб юборувчи эпкин МУСТАҚИЛЛИК туфайлидир.

Сен тинчлик қўрғони, шонли истиқбол,
Мангуга порлагай дўстлик чароғи.
Нон каби азизсан, бор бўл, Истиқлол,
Қўллардан тушмагай зафар байроғи.
Гуллагин, яшнагин, топавер камол,
Жаҳонда энг гўзал Ўзбекистоним!
Эй, олтин остонам, меҳрибон онам,
Илҳомим, қўшиғим, ғазал бўстоним.

Ҳа, Ватан шаън-шавкатини, буюк боболаримиздан мерос қолган тарихий тупроқни жозибадор овоз ила куйлаш насиб этди Муяссарга. Уни шундай қўшиқлар эл ичра севимли қилди, юртга танитди.

Куйла, Муяссар!

Куйла, Ватанимнинг эрка қизи!

Ассалом азизлар, тўйга марҳабо,
Халқимиз оламга ёзар дастурхон.
Озодлик қуёши сочар нур зиё,
Йўлимиз чароғон, кулди шараф-шон.
Тупроғинг олтиндир, боғринг гулбаҳор,
Тарихинг, ўзбегим, машҳур жаҳонга,
Беқиёс, бебаҳо, мафтункор диёр,
Мен сени алишмам ҳеч бир маконга!

ГУЛЁРА.

Сураткаш нигоҳида — Атланта

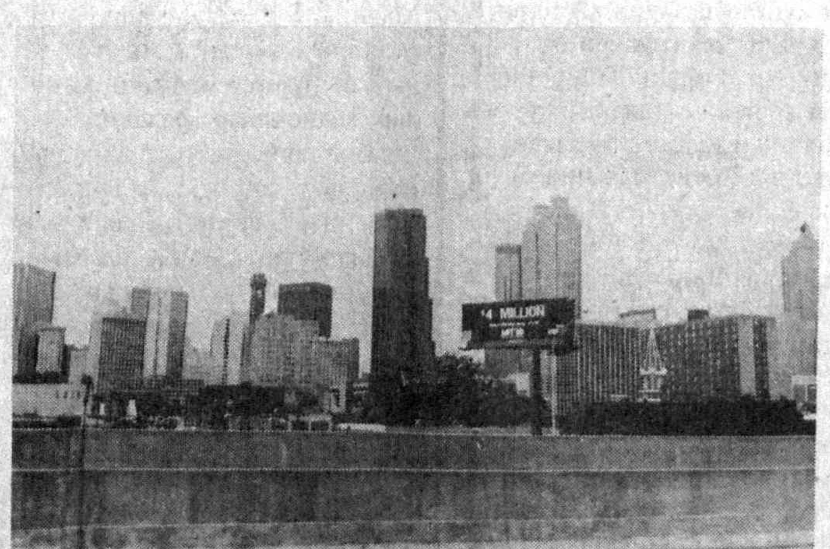

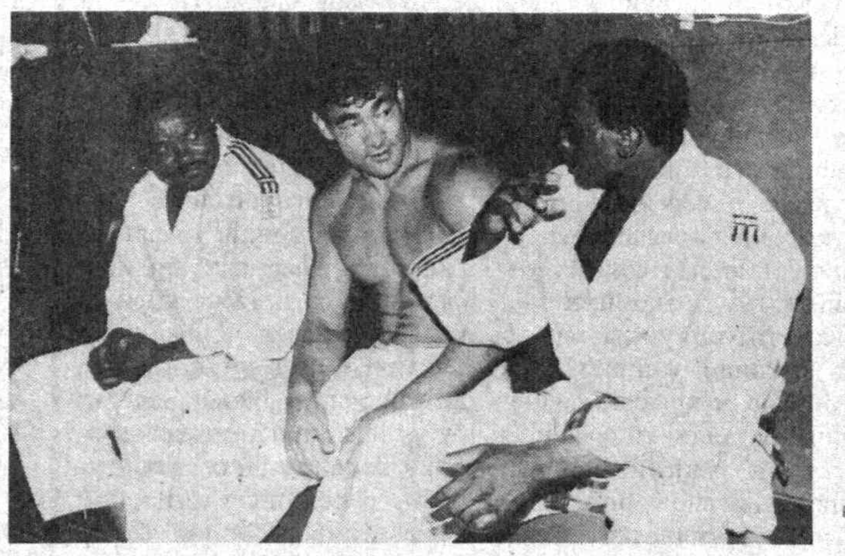

Христофор Колумб бундан беш юз йил аввал Американи очганида уни ҳиндлар мамлакати деб, янгилишмаган экан. Ҳиндлар ҳам Колумбнинг ҳақлиги нишони мана беш юз йилки, ўз анъаналари, удумлари ва байрамлари билан яшаб келмоқдалар. Бугунги Атланта ҳақидаги ҳикоямизни ҳам ана шундан бошлашга аҳд қилдик. Атланта ҳақиқатдан Американинг энг кўп миллатли шаҳридир. Жоржия штатининг марказида юз минглаб миллат вакиллари истиқомат қилишади. Бир оз тарихга қайтсак. Вақтида қарийб икки юз йил аввал французлар билан инглизлар янги қитъа ерлари учун уруш умуман Қўшма Штатлари тақдирини ҳал қилиши керак эди. Ушанда европаликларнинг Жануб ва Шимол учун низосига узил-кесил Жоржия штатида барҳам берилган экан. Шундан нишона тошли баландлик эса XXVI Олимпиада пойтахти атрофида қад кўтарган.

Бугунги Атланта ҳаққоний XXI аср шаҳри. Ундаги кўкка қад кўтарган осмонўпар бинолар — бугунги Америка Қўшма Штатларининг аксидир. Муаллиф Алишер Рисқиевнинг фотосуратларида ҳам ана шу Атлантанинг акси, ундаги америкалик ҳиндлар ҳаёти намоён бўлган. Лекин, асосий мавзу Олимпиада бўлганлиги сабаб, ушбу масалага озгина тўхтаб ўтсак. Устига устак, Президентимиз фармони билан бир гуруҳ спортчиларимизнинг республикамизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланиши, ўтган ҳафтанинг муҳим воқеаси бўлди ва бу воқеа республикамиз спорти ривожланиши йўлида катта аҳамият касб этди.

Олимпиада якунланди, унинг якунлари, аҳамияти ва спортчиларимизнинг ўйинларидаги иштироки ҳали кўп ўрганилади, талқин қилинади. Бугун эса келинг, Алишер Рисқиевнинг навбатдаги фотосуратларини томоша қилайлик...

Ўзбекистон байрам арафасида

МАТОНАТ ВА МАҲОРАТ КЎРИГИ

Ўзбекистонда илк бор инкассаторларнинг республика кўрик танлови бўлди. Республикамиз мустақиллигининг беш йиллиги ва соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган бу тадбирда иштирок этиш учун вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикасидан 14 та команда ўзаро куч синашиш мақсадида Тошкентга келди. Мусобақа Ўзбекистон ички ишлар вазирлигига қарашли ҳарбий-техник билим юртининг ўқув марказида ўтказилди.

Кўрикнинг биринчи куни ниҳоятда шиддатли ва масулиятли бўлди. Инкассаторлар нишонга олиш, қуролни қисмларга ажратиш ва йиғиш, тўсиқлардан ўтиш ва техника носозлигини бартараф этиш каби жиддий синовлардан ўтишди. Ғолибларни аниқлашда фавқулодда вазиятда, чунончи, қуролли ҳужум содир бўлган ҳолларда аниқ ва тез ҳаракат қилишга алоҳида эътибор берилди. Мусобақа жараёнида дастлабки рекордчилар аниқланди. Хоразмлик Азамат Раҳимов тўппончани 10,05 сонияда қисмларга ажратди ва йиғди.

Мусобақанинг иккинчи кунида иштирокчиларнинг ижодий кўриги бўлди. Унда инкассаторлар рақс, қўшиқ ва актёрлик соҳасида ўз маҳоратларини намойиш этишди. Томошабинлар ҳаваскор артистларнинг чиқишларини завқ-шавқ билан кутиб олишди ва қарсаклар билан олқишлашди.

Икки кун давом этган мусобақада Тошкент шаҳри инкассаторлари биринчиликни олди. Қашқадарё вилояти ва Қорақалпоғистон республикаси вакиллари иккинчи ва учинчи ўринни эгаллади.

ТЕННИС МУСОБАҚАЛАРИ БОШЛАНДИ

Фарғонадаги «Истиқлол» теннис мажмуида республика мустақиллигининг беш йиллигига бағишланган «ҳавас» Фарғонада» мусобақалари бошланди. Унда вилоят ҳокимининг ўринбосарлари, ташкилот ва корхоналар раҳбарлари, шаҳар ва туман хокимлари, уларнинг ўринбосарлари тўрт гуруҳда ғолиблик учун куч синашмоқда. Беллашувда фаол иштирок этганлар вилоят телерадиокомпанияси ва газеталари таъсис этган махсус соврин билан тақдирланади.

— Теннис бугунги кунда бутун дунёда энг севимли спорт тури бўлиши билан бирга саломатлик гарови ҳамдир, — дейди турнир иштирокчиси, Фурқат тумани ҳокими Б. Абдуллаев. — Илк бор Тошкент шаҳрида ўтказилган шундай спорт мусобақаси уни кенг оммалаштириш имконини очиб берди. Айни вақтда тумандаги «Фурқат» ширкатлар уюшмасида 240 ўринли янги теннис майдончаси қуриб битказилди. Яна бешта шундай майдонча барпо этилади. Буларнинг ҳаммаси соғлом авлодни тарбиялаш дастурини бажаришга хизмат қилади.

(ЎзА).

ИШБИЛАРМОНЛАР УЧУН АКЦИЯЛАР!

Давлат мулк қўмитаси Тошкент шаҳар Бошқармаси «Тошкент» Республика Фонд Биржаси эркин савдосига қуйидаги эмитентларнинг акцияларини қўяди:

ЭМИТЕНТ	Устав фонди	Акциялар нархи (сўм ҳисобида)	Акциялар сони
1. Автосозлаш	3346,0	2000	264
2. Ташоптбиржеторг	4503,9	691	1108
3. Иккиламчи хом ашё	2655,7	1114	58
4. Санут	3110,0	5000	268
5. Оқ олтин	3624,0	100	8408
6. ОВЦ Узбекмебель	1580,1	100	2520
7. Мебельтранс	4191,2	200	3353
8. Ватан диёри	2374,8	600	646
9. Зангори экран	2402,5	500	577
10. РСУ ТТПУ	105,4	100	105
11. Газавтоматика	5650,0	100	4374
12. Элекор	4853,0	500	1475
13. Герметик	17522,0	500	5326
14. Ортопедин	21321,0	1000	5117
15. Китоб савдоси	13344,0	1000	2669
16. Ахборот ҳисоблаш маркази	434,1	100	860
17. Егочавтотранс	12100,0	1100	2750
18. Реле ва автоматик	92983,5	500	46583
19. Электросигнал	32161,8	300	11692
20. Связьуголь	11085,0	1000	1338
21. Элма	26360,0	100	10000
22. Снабагрострой	5725,0	100	2977
23. МС ПМК-366	5132,0	500	3202

Маълумотлар учун қуйидаги манзилга мурожаат қилишингизни сўраймиз.

Тошкент шаҳри, Абдулла Қодирий кўчаси, 13-уй. Давлат мулк қўмитаси Тошкент шаҳар бошқармаси қимматбаҳо қоғозлар бозори ишини назорат қилиш ва мувофиқлаштириш бўлими.

Телефонлар: (3712) 44-59-53, 44-62-57.

ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИГА АЙЛАНТИРИЛГАН ТОШКЕНТ ШАҲРИНИНГ ҚУЙИДАГИ ДЕҲҚОН БОЗОРЛАРИ ЎЗ АКЦИЯЛАРИНИ ОЧИҚ САВДОГА ҚЎЯДИЛАР

Ҳиссадорлик жамияти	Устав фонди	Акциялар номинали	Акцияларнинг эркин нархи миқдори (минг сўм ҳисобида)	
1. Паркент бозори	97621,0	1000	34167	34167,0
2. Сирғали бозори	121083,0	1000	42379	42379,0
3. Олой бозори	47841,0	1000	11482	11482,0
4. Бектемир бозори	37478,0	1000	5044	5044,0
5. Фарҳод бозори	7785,9	100	23358	2335,8
6. Эски Жўва бозори	324800,0	1000	40600	40600,0
7. Наврўз бозори	27448,0	1000	9606	9606,0
8. Миробод бозори	8149,3	500	7272	3636,0
9. Аския бозори	6663,6	1000	932	932,0
10. Беш-ёғоч бозори	2022,0	100	3842	384,2
11. Отчопар буюм бозори	156680,9	1000	3133	3133,0
Жами	837572,7		181185	153699,0

Обидалар тарихдан сўзлайди

ЯХШИДАН ЁДГОРЛИК ҲАМ ҚОЛАДИ

Ўзбекистон замини осори атиқалар ўлкаси. Бу қадим заминда асрлар давомида бир-бирига ўхшамас, бетакрор меъморчилик обидалари қад ростлади, юксак савиядаги маданият асарлари яратилди. Қадим манбаларда, хусусан, зардуштийларнинг муқаддас китоби «Авесто»да юртимиз энг гўзал ўлкалардан бири деб таъриф-тавсиф қилинган. Бу ноёб ёдгорликлар муқаддас тарихимиздан, ўтмиш авлод-аждодлар ҳаётидан, уларнинг маданиятидан гувоҳлик беради. Ҳозирги кунга келиб, ўша нодир обидаларнинг саноқлиларигина қолганлиги кишини ташвишлантиради. Собиқ социалистик тузум ғоялари туфайли кўҳна Самарқанд, Бухоро, Хива, Қўқон, Тошкент, Шаҳрисабз каби жаҳонга машҳур шаҳарлардаги ёдгорликларимиз ҳаробага айланди. Халқимизнинг асрлар оша сақланиб келган маданий бойликлари талон-торож қилинди. Шукрлар бўлсинким, юртимиз мустақилликни қўлга киритганидан кейин бундайин кўнгилсиз ҳодисаларга чек қўйилди ва бу борадаги ишлар ижобий томонга ўзгара бошлади. Биз биламизки, Навоий вилояти замини ҳам ўзининг такрорланмас тарихий обидаларига эга. Вилоятнинг Нурота туманидаги эрамиздан олдинги асрлардан гувоҳлик берувчи сув иншоотлари — коризлар, Карманадаги XI—X аср обидалари, Работи Малик карвонсаройи ва сардобаси, Мир Саид Баҳром мақбараси, Деғарон Масжиди эътиборга лойиқдир. Кармана ва Нурота республиканинг тарихий ўн битта шаҳарлари сирасига киритилиши ҳам уларнинг жуда қадимийлигидан далолат беради.

Нурота тарихий шаҳар. Улуғ тарихчи Абу Бакр Муҳаббат ибн Жаъфор ан Наршахийнинг «Бухоро тарихи» китобида шундай сўзлар бор:

«Нур катта жой. Унда масжиди жоме бор. У кўпгина работларга эга. Бухоро ва бошқа жойларнинг одамлари ҳар йили зиёрат учун у ерга борадилар. Бухоро аҳолиси бу ишда кўп муболаға қиладилар. Нур зиёратига борган киши ҳаж қилган (кишининг) фазилатига эга бўлади, у зиёратдан қайтиб келганида табаррук жойдан келганлиги сабабли шаҳарни ҳавозабанд қилиб безатадилар.

Таърифи шунчалик беқиёс бўлган шаҳар ёдгорликлари йиллар давомида ачинарли аҳволда. Ҳатто аҳвол шунчалик даражага бориб етдики, «Чилустун» масжиди ва «Катта гумбазли» масжид турли корхоналар ихтиёридаги омбор ва бошқа ишлаб чиқариш биноларига айлантирилди. Эндиликда ўзлигини англаётган халқимиз бундайин камчиликларни тугатиш борасида муайян ишларни амалга оширяпти.

Нуротадаги «Чашма қўриқхона», салобатли Арк силсилалари, Катта гумбазли ва «Чилустун» (Қирқ устун) жоме масжидлари, Абул Ҳасан Нурий ва ундаги айвон каби ёдгорликлар қурилиш тарихи, меъморий услуби жиҳатидан ўзига хосдир.

Жумҳуриятимизда иқтисодий муаммолардан чиқишнинг назарий асослари, тамойиллари ишлаб чиқилди ва амалиётда ўзининг самараларини бермоқда. Энди эса бизни маънавий ислоҳотлар кутаяпти. Бунинг учун аждодлар анъаналарига муносиб ишларни давом эттириб, уларнинг удумларини фақат тиклаш билан чегараланиб қолмай, мазмунини ҳам бойитиб боришимиз лозим. Ҳар соҳада бўлганидек, маънавиятда ҳам ишни мустаҳкам пойдевор қўйишдан бошламоқ керак. Мана шундай савобли ишларни амалга оширишни ўзининг олдига мақсад қилиб қўйган бизнинг Навоий вилояти «Ёдгорлик жамияти» кенгаши ҳам бир қатор ишларни бажарди. Ташкилотимиз ўз фаолиятини бошлаганидан буён вилоят ҳудудидаги мавжуд архитектура, археология ҳамда монументаль санъат ёдгорликлари рўйхати тузилиб, давлат муҳофазасига олинди. Бошқа жабҳаларда бўлгани каби ташкилотимиз ҳам тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиб, ундан тушган маблағлар ҳисобига ишни юритяпмиз. Халқ амалий санъатини ривожлантириш ва ташкилотимизни иқтисодини кўтариш мақсадида Нуротада махсус сўзаначилик цехини ташкил қилдик. Шунинг билан бир қаторда қурилиш бригадаси ҳам тузганмиз. Бу бригадамиз тушган буюртмалар асосида иш олиб боради. Режамиздаги ишлар тўғрисида гапирадиган бўлсак, ўз маблағимиз ҳисобидан Карманадаги «Хосса-Қурғон» масжиди ва Нурота қабристони дарвозахоналарини қуриш учун лойиҳа-ҳужжатларини тайёрладик. Албатта бизда ҳам айрим муаммолар бор. Энг асосийларидан бири шуки, «Ёдгорлик жамияти» кенгаши вилоят миқёсидаги ташкилот бўлишига қарамасдан ўз идора хонасига эга эмас. Бу борада мутасадди ўртоқларга бир неча марта мурожаат қилдик. Лекин натижа бўлмаяпти!

Халқимизда «Яхшидан боғ қолади» деган ҳикматли гап бор. Биз бу иборага «Яхшилардан халқимиз, мамлакатимиз тарихининг тилсиз гувоҳлари бўлган ажойиб ёдгорликлари ҳам қолади», деган оддий ҳақиқатни қўшмоқчимиз, холос!

Аминбой ҚОДИРОВ, «Ёдгорлик» жамияти Навоий вилоят кенгаши раиси,
Эркин МАВЛОНОВ, журналист.

Муассис: **ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ**
Ҳомий: **ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ**

Бош муҳаррир Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Нодир СУБҲОНОВ, навбатчи: Назокат УСМОНОВА.

ТАҲРИРИЯТ: Қабулхона — 36-56-58; хатлар бўлими — 36-54-64; тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ишлар бўлими — 36-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси 32-уй. Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Буюртма Г. — 0435. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Ҳажми — 2 табоқ. Тираж — 8913. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00